

Magyar külpolitika az orosz–ukrán háború függvényében

Ma a legfontosabb közös kérdés: Merre tart a magyar politika önszántából és különösképpen az orosz–ukrán háború következtében? Mi a magyar külpolitika iránya, mi a hosszútávú hozzáállása az Európai Unióhoz és az észak-atlanti integrációhoz – és hová fog fejlődni az a fajta politikai egyediség, amely a Kijev elleni orosz támadás óta jellemzi Orbán miniszterelnök és más magyar kormánypárti politikus szavait, de amely a szövetséges, baráti országok hosszú sorában gyanakvást kelt, még a Visegrádi Négyek társaságban is?

E kérdés megfejtése a kormány dolga, de ezt elősegítené, ha a kormánykörök végre mellőznék a téves történelmi párhuzamok idézését. A miniszterelnök Berlinben 1956-ot állította párhuzamba a most zajló orosz–ukrán háborúval; az országgyűlés külügyi bizottságának elnöke pedig szinte felszólításként említette, hogy a Breznyev-doktrína idejének vége. Úgy tűnik, hogy a magyar politikai köztudatban még nem tisztázódtak az alapvető különbségek 1956 és a mai háború között. Magyarország annak idején a Varsói Szerződésen és a KGST-n keresztül (a nemzetközi jog értelmében „szabad akaratból”) a Szovjetunió szűk társországa volt állítólag közös ideológiával – Oroszország és Ukrajna között pedig ilyen közösség nincs. 1956-ban és 1968-ban az öntudatos népek könyörtelen fegyvermezéséről volt szó, azonban semmiképpen sem területablásról, mint ma Donyeck és Luhanszk körzetek, korábban pedig a Krím esetében. A már három évtizede a Szovjetunióval együtt végleg elintézett Breznyev-doktrína említése a mai Oroszországra, különösen Ukrajnára nézve anakronisztikus.

A miniszterelnök azt mondta, hogy a ma híressé vált ukrán Bucsa annak idején „Budapest” volt. Ez az egyéni emberi tragédiák ellenére nem helytálló. A különbség lényege, hogy a magyarországi megtorlásokat – bár szovjet parancsra – magyar bíróságok meg magyar politikai és egyéb hóhérok végezték el. Még

kirívóbb különbséget hagyott a magyar kormányfő figyelmen kívül, amikor kijelentette: a mi Zelenszkijnek 1956 után felakasztották. Zelenszkij ukrán elnök és Nagy Imre volt magyar miniszterelnök legfeljebb abban hasonló, hogy nemzeteik hősei. Azonban minden másban annyira összehasonlíthatatlanok, mint a magyar felkelés meg szabadságharc és Ukrajna mai védelmi háborúja. Nagy Imre annak a rendszernek volt a kétszeres miniszterelnöke, amelyet az Alaptörvény a Nemzeti Hitvallásban „zsarnoki uralomnak” ítél meg. Azt, hogy Nagy első kinevezése Moszkva jóváhagyásával történt, a nép nagy része őt pedig tisztelte – még akkor is, ha nem szánták el magukat a tömegek a kivégzése ellen tüntetni – nem lehet egy szintre hozni egy szuverén ország demokratikusan választott államfőjével.

A történelmileg felületes retorikai párhuzamok persze egy célt szolgáltak, mégpedig kidomborítani, hogy a magyarok helyesebben érzékelik a mai orosz támadások és durvaságok jellegét, mint mások, mint akármelyik közép-, pláne nyugat-európai közvélemény vagy kormány. „Szerintem az ukránok pozícióját a legjobban a magyarok értik”, mondta a magyar kormányfő Berlinben. Ez az előfeltétele annak, hogy a Budapest részéről kezdettől fogva követelt „tűzszünet” és a szükségesnek nyilvánított „amerikai–orosz tárgyalások” a lehető leghézszerűbb tanácsnak tűnjének.

Pedig az orosz–ukrán háború befejezésének, netán megoldásának, nem az a talánya, hogyan lehet belekezdeni, hanem az, hogy mi legyen a vége és mi lehetne az eredmény? Utóbbiakat még az Egyesült Államok, talán még a Kínai Népköztársaság sem tudja. A kulcskérdés Putyin orosz államfő jövője. Amíg ő az állam élén áll, két veszély fenyegeti akármilyen orosz–ukrán tűzszünetet, fegyverletételt, béketárgyalást vagy békemegállapodást. Az első az a bizonytalanság, hogy Putyin mennyire ügyködik akár már most,

gyalássorozatok végén mindig megszavazta. Ezen nem változtat semmit, hogy a lakosság több mint egyharmada, vagyis 36 százaléka meg van győződve: Magyarország nem vállalt felelősséget a szankciókért. A Fidesz-szavazók körében kerekén 50 százalék nincs tisztában azzal, hogy a kormány megszavazta az uniós szankciókat. A régebben egyesült ellenzék támogatói között 23 százalék gondolkodik így, a jobbszélső Mi Hazánk körében 36 százalék.

A rakétaeset alapjában változtatta meg a politikusi megközelítéseket, köztük a magyarokét is. Orbán Viktor miniszterelnök azt posztolta ki egy kormányülés után: „Higgadtságra van most szükség.” Sziijártó Péter a „stratégiai nyugalom” fontosságát hangsúlyozta, miután telefonált Zbigniew Rau lengyel külügy-miniszterrel. A kormányvonal megrajzolását Gulyás Gergely Miniszterelnökséget vezető miniszter vállalta: „A háborúért csak Oroszország a felelős”, de a rakétáért kizárólag közvetett módon okolható. Végül hozzátette: „Az ukránoknak felelőssége, hogy az ukrán elnök nem felelősségteljesen nyilvánult meg, rögtön megvádolta az oroszokat azzal, amit ők követtek el.” Joe Biden amerikai elnök ugyan nem használta az „elkövetés” szót, de vitatta Volodimir Zelenszkij ukrán kollégája állítását, miszerint nem az övék volt a felrobbant rakéta. Mint később kiderült, nem „elkövetés”, inkább „eltévedés” lehetett a becsapódás oka.

Piotr Müller lengyel kormányzóvivő így összegezte a lengyel és a NATO-országokból jött nyomozók által elvégzett munkát: „A rakétarobbanást Ukrajnának az orosz támadással szembeni védelmi tevékenysége okozta.” Müller szerint az incidensért a politikai és erkölcsi felelősség teljességgel az orosz felet terheli. Andrzej Duda lengyel elnök telefonált ukrán kollégájával és elmondta: „Azt hiszem, Zelenszkij elnök úr most információkat és anyagot gyűjt az ukrán hadsereg

Folytatás a 3. oldalon

akár később egy újabb hadjáraton akár Ukrajna, akár a balti NATO-tagállamok ellen, akár Belarusz teljes bekebelezésén. Nem ajánlatos, háborús uszítókat és háborús bűnösöket időtlenül nemzetközileg hatalmon hagyni, különösen, ha az érintett országok alkotmánya erre szinte korlátlan lehetőséget adna. Ez nem csak hadpolitikai, hanem elsősorban erkölcsi szabály kell hogy legyen, különben bárkinek „megérhetné háborút kezdeni”. A második bizonytalanság: amíg Putyin ül az elnöki székekben, addig a nyugati államoknak állandóan azzal kell számolniuk, hogy Oroszországon belüli hatalmi harcok robbannak ki leváltására és senki sem tudja kiszámítani, kik és milyen szándékúak lesznek egy ilyen tusának a győztesei. Lehet, hogy a leváltásban benne lesznek Putyin örökösei, akik hősiük gyengülésétől félnek és örökségük veszélyeztetését akarják megelőzni. Lehet, hogy belpolitikai ellenfelek igyekeznek a rácsapással, de az is lehet, hogy Kína keze mozgatja a figurákat – miközben a Nyugat a Kreml környékén ilyen beavatkozásra természetesen képtelen volna a békeegyezmény létrehozása után, már csak azért sem, mert ezzel a kínaiak azonnali közbelépését idéznék elő. Ahogy Putyin nem akart egy amerikanizált Ukrajnát tűrni, úgy Kína sem tűrne egy „amerikanizált Oroszországot”. Aki befolyást akar gyakorolni, annak a legfontosabb, mások befolyását megakadályozni.

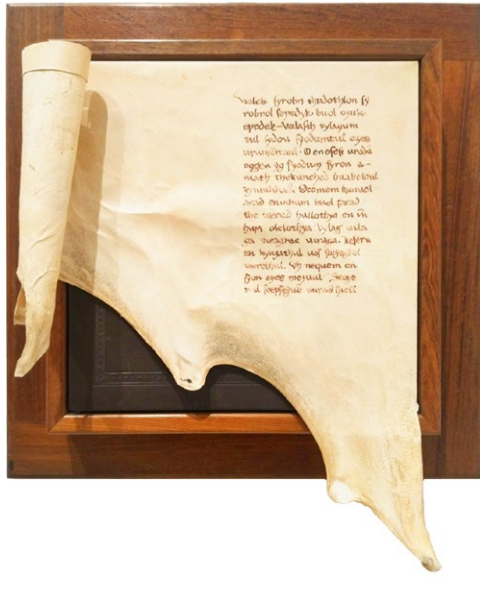
Mindezt szem előtt tartva, nem érdemes Putyinra akármilyen formában építeni. A magyar miniszterelnök Berlinben kifejtette:

Hunnia, 2022

„Mi újság Hunniában?” – szegezte nekem e kérdést a menetrendszerű két hónap elteltével újra főszerkesztőnk. „Pannónia” és „Hunnia” különböző történelmi korszakokban más és más értelmet nyerő ellentéte – vagy éppen egymást kiegészítő kettőssége – jutott eszembe. Az idei országgyűlési választások előtt ezúttal Lengyel László közgazdász vetette fel e problematikát a *Népszavában* (*Pannónia vagy Hunnia*, 2022. február 26.) ismételten „Nyugat” és „Kelet”, „haladók” és „maradiak”, végletekig leegyszerűsítve „jók” és „rosszak” párviadalát vizionálva. Az április 3-ai eredmények az ő logikai rendszerében „Hunnia” diadalát hozták. (A választás másnapján – e képletet tovább egyszerűsítve – közösségi oldalakon kezdett terjedni egy magyartól elkülönülő „budapesti” identitást reklámozó narratíva. Szerencsére ennek kevés folytatása lett – ráadásul az eredmények ezt az erőltetett különbségtételt nem is alapozták meg.) Talán érdemes a *Bécsi Napló* idei utolsó számban éves leltárt készíteni, e kérdést sem kivonva a vizsgálat alól.

Milyen volt tehát 2022 „Hunniában”?

Kevés ilyen sűrű és nehezen felelhető esztendője volt a rendszerváltás utáni magyar történelemnek. Szomszédunkban kitört (testvér?)háború, országgyűlési választás, régen látott európai és magyar energia- és gazdasági válság. És akkor még nem szóltunk a tanárok állandósulós – és minden fél által jogosnak elismert – tiltakozásáról, egy sok évtizedes adósság egyre fojtogatóbb rendezetlenségéről. Nem írtunk a mindennapokt néha örömmel eltöltött magyar sportsikerekről, élen a régóta, évtizedeken át lesajnált focival, wolverhamptoni és

„Ha Putyin tömeggyilkos, ha háborús bűnös, ha meg kell buknia, Putyin must fail, regime change, tehát ha ilyeneket mondanak, akkor utána ez az elnök nagyon nehezen tud békét kötni.” Orbánnak igaza lett volna, ha ő „ez az elnök” megnevezésen Putyint értette volna, mert ilyen súlyosan vádolt személy nemzetközileg már nem tárgyaló- és megegyezésképes, de ő „ez az elnök”-ön Joe Biden értette (és Trumpban reménykedett). Az amerikai elnök pedig csak tabula rasa-t akar előkészíteni érdemleges tárgyalásokra. Senki sem kényszerítheti Zelenszkij elnököt Putyinnal való tárgyalásra, ha pedig valamikor Orbán feltételezése szerint tényleg Washington és Moszkva tárgyalnának, akkor bizonyára csak olyanall ülne a mindenkori amerikai elnök egy asztalhoz, aki a jövőről tudna nagy valószínűséggel dönteni, ahelyett, hogy saját jövőjéért kellene remegni.

A magyar kormánynak most is az a gyengesége, hogy a külpolitikáját a belpolitikai sikernek rendeli alá. A választótömegeknek viszont a tizenkét éve tartó belpolitikai prioritás következtében túl kicsi lett a nemzetközi látóköre ahhoz, hogy a valóságot felmérhették, főleg azt, melyik szövetségesekkel, mit lehet célba venni és feltehetőleg elérni. A „kompország” képlete akármennyire is népszerű, de a bipoláris (Amerika/Kína) világban (várható-e egyáltalán igazi tri- vagy multipoláris jövő?) igen veszélyes. A külpolitika hálátlanabb műfaj, mint hogy azzal lehetne kétharmados választási többségre pályázni.

GEORG PAUL HEFTY

Robbanás a világpolitikában

Lehet az Ukrajnában tomboló háborúról írni egy olyan újságban, amely az óránkéntinél ritkábban jelenik meg? Képes az idők malmában vergődő tömegkommunikáció-fogyasztó arra, hogy értelmezze azokat a folyamatokat, melyek az orosz agresszió következményei? Szabad olyan következtetéseket levonni, melyek egymástól távoli helyeken történt döntésekből adódnak?

A válasz mind a három kérdésre: igen. A válaszadást azért lehet megkísérelni, mert egy rakéta Lengyelország területére „tévedt” és Przewodów településen két embert megölt. Minden cinizmus nélkül: Azóta a világ egy picivel kiszámíthatóbb lett.

Február 24-e óta a világ hozzászókkott, hogy az információ-áradat egy irányba tereli a benne úszó szemetet – attól függően, hogy melyik oldalra orientálódik az áradatot csatornázó politika és média. A szimpátia vagy politikai érdek szerint sűrített/hígított és manipulált üledék – divatnyelven fake news – úgy irányítható, hogy ember legyen a talpán, aki átlát rajta.

Vegyünk egy magyar közreműködéssel lezajló távvitát: Josep Borrell, az EU kül- és biztonságpolitikái főképviselője november közepén kiemelte: soha nem számítottak arra, hogy az Oroszország elleni szankciók meg tudják állítani az ukrainai háborút. De elmondható, hogy csökkentik az orosz hadsereg hadianyag-beszerzési képességét, ami ahhoz vezetett, hogy az orosz erők rengeteg veszteséget szenvednek el a harcmezőn. Erre másnap Sziijártó Péter magyar külgaudasági és külügyminiszter úgy reagált, hogy Borrell első mondata „azt bizonyítja, hogy a szankciók bizony nem működnek”. A budapesti diplomácia vezetője szerint „ideje az intézkedések felülvizsgálatának”.

Lehetetlen eldönteni, kinek van – vagy lesz – igaza. Tény, hogy a budapesti kormány az eddigi nyolc szankciócsomagot hosszas tár-

Folytatás a 4. oldalon

Határok nélkül

Ő és mi

Kedvenc evangéliumi gondolatom: „Jézusban az igen valósult meg.”

„Jézus Krisztus ugyanis, ... nem volt „igen” is meg „nem” is, hanem az „igen” valósult meg benne.” (2 Kor 1, 19)

Isten igénye az emberre, az emberiségre, rám személyesen...

És bennünk megvalósul-e az igen? Tudunk-e mondani olyan feltétlen és kiszolgáltatott igen-t, mint egy kicsiny pólás gyermek?

A mai világban sajnos más az általános: az igen talán, a talán egyenlő a nemmel, nemet pedig senki nem nagyon mond óvatosságból, udvariasságból, meg a politikai korrekt gondolkodásnak és viselkedésnek megfelelően... Ez az irány azonban beszűkítő, valójában ez maga a legelőtérrel a hozzáállásunk, hogy készek vagyunk áldozatot hozni és mindezt kedvesen, vonzóan tenni, nem a kötelességre vagy elvárásokra hivatkozva, hanem úgy, hogy kedvet csinálunk hozzá pl. a fiatalok körében is. Egy gyermek ezt teszi velünk, a születése megváltoztatja a család, elsősorban a szítlei életét. Áldozatkészségre, nagyvonalúságra, a szeretet pazarló önajándékozására tanít.

És ez így van jól. Így kellene, hogy legyen Jézus születésével is. Talán ezért is van az évente ismétlődő ünnepek, hogy segíten minket abban, hogy előre jussunk és jobban szeressünk.

Egyszer jött el, de újra és újra ünnepelhetjük, köszönhetjük az érkezését, aki szeretetből azért jön, hogy szeretettel megváltoztasson minket...

Az ember egyéniségének fejlődése során először egyes szám harmadik személyben beszél magáról, aztán később jut el az egyes szám első személyé, az én kimondásáig. A továbblépés pedig a többes szám első személy a közösség felismerése a mi tudatos és felelős kimondása. Sajnos a modern ember visszalépett és újra az ént hangsúlyozza a sokszor valóban félreértelmezett és helytelenül használt kollektívvel, a mi-vel szemben. Sokszor még az Egyház is az én-t, az egyéni hangsúlyozza, a személyes meglátást, szubjektív elemet a hitben: „azt hiszek, amit akarok”, „azt teszek, amit akarok”, „én döntöttem el, hogy nekem mi a jó”, és így tovább. Évműv szemben a közösségnek – beleértve a korábban élt generációkat a fölük kapott hagyományt – tanító szerepe és védő funkciója van. Ha a Karácsonyt nézzük, Jézus nem hozzám jött, hanem hozzánk az egész emberiséghez. Ezen belül jó hangsúlyozni, hogy hozzánk is jött, hogy engem szólít meg, hogy nekem van személyes felelősségem, hogy rajtam múlik, hogyan élem az életemet, de mind ez a közösségre beágyazva lehetséges. Anélkül értelmezhetetlen és megvalósíthatatlan az élet. Ezért is fontos az, amit az apostol is mond: ne maradjatok el összejeveletelektől, mint némeleky szoktak, hanem bátorítsuk egymást...” (vö. Zsid 10,25)

Ez igaz a magyar rendezvényekre és programokra, és igaz az istentiszteletekre is, amelyek nem egyszerűen kulturális programok, hanem az egymással való találkozás mellett annak a lehetősége, hogy „az odafent valókát” keressük és együtt meg is találjuk. Közösen, egymást támogatva, amikor valaki gyengébb, segítve, amikor valaki elbizonytalanodik, megerősítve, amikor valaki elszomorodik, megvigasztalva.

A közösségi élet nagy felelősséget kíván, praktikusán és elsősorban alkalmazkodást. Például, hogy a közösségi programokat elebe helyezzünk az egyéneknek, az öleleimnek, terveimnek, pillanatnyi kedvemnek, hangulatomnak. Mert egyéni programjainkat be tudjuk pótolni, de a közösségek akkor tudnak megvalósulni, amikorka meg van szervezve, amikor egy előadó személy vagy együttes jelen van.

Szakemberek manapság azt sugallják, javasolják, sőt tanítják, hogy védeni kell a privát szférát, hogy őrizzük meg az „én-ídet”, hogy tudni kell nemet mondani. De szerintem előbb meg kell tanulni igent mondani, és annak fényében aztán természetesen bizonyos dolgokra nemet is. Ahogy Jézus is tanította: „beszédetek legyen igen igen, nem nem”. (Mt 5, 37) A közösségre így is, úgy is az én szűrőjén át mondunk igent, tehát nem kell félni attól, hogy az én

feloldódik benne. Viszont, ha a közösségre mondom nemet, akkor az én izolálódik és elveszíti az orientációt, a helyes irányt. Jézusban az igen valósult meg, higgyünk neki! Higgyünk abban, hogy Ő nem csupán szép legenda, vagy a történelemnek kedves alakja, hanem Istennek, a mindenséget alkotó és fenntartó Örökkévalónak az emberiségre kimondott igenje. Az arra vonatkozó igen, ami a boldogságot, a végső és teljes örömet jelenti számunkra. Lehet, hogy kellemetlen a dolgok optikája, hogy kötelességeink egyes szám első személyben vannak, jogaink pedig többes szám első személyben, de az ígéretek, amikre a régi reményünk szól, az is a többes szám első személyre vonatkozik. Számomra biztató ez, nem volt nehéz azonosulni vele. De ugyanígy el kell fogadni „látatlanban”, ahogy egy gyermek születését elfogadjuk és a benne lévő dinamikát, mindazt, amit előre nem látunk, elfogadjuk és hittel gondozzuk, ápoljuk, törődünk vele, kibontakoztatjuk.

Mielőtt még valaki azt mondaná, hogy kollektívizmust hirdetek, pontostok! Jézus hirdetett kollektívizmust, de a szónak nem abban az értelmében, ahogy az sokszor torz formában megvalósult: az ideológiák és totalitárius diktatúrák embereket, az ideológiát meggalázó, kihasználó, leigázó értelmében, hanem úgy, hogy éppen a közösség által emel fel bennünket és kapja meg mindenki a teljes méltóságot. Kicsit hasonlít el a demokratikus monarchiára. De annak minden elemét be kell tartani. Úgy a tekintély elsőbbséget, mint az egyén felelősséget és az abból fakadó kötelességeket. Egyébként nem működik. Csak az anarchia van, amint ezt látjuk a posztmodern demokráciák életében, mindennapi valóságában is...

Hiszem, hogy Jézus ezért jött, ezért lett emberre egy családban, egy közösségben és ma is így akar jelen lenni közöttünk.

Ahogy egy gyermek születése más minőség jelent a közösen kimondott igen által megvalósuló és megélt közösségben, a mi-ben. Mindannyiunktól más, és több lesz a közösség, és annak minden tagja. Érdekes gyarapodást is megtapasztalhatunk, hogy sokszor többet kapunk vissza, mint amennyit mi adtunk.

Ha igaz, hogy egy focisapát szárnyakat kap egy új csatártól, vagy egy együttesben, meghatározó lehet egy kiváló zenész vagy karmester jelenléte, akkor még inkább így van ez a közösségeinkben. Ha elfogadjuk, hogy Jézus által többek lehetünk egyénileg, akkor még inkább közösségben, ami a erőterében.

A szeretetnek igazán kiváló módon élk meg az Isten előtti csendben, az imádság és a munka egymást kiegészítő ritmusában az egyén felelősséget és a közösségi dimenziót. Tanulhatunk tőlük. Ezért a ciszterci rend Generális Főapátjától, Mauro-Giuseppe Lepori atyától idézek:

„Semmi sem köt össze minket annyira az egész emberiséggel, minden egyes szívvel, mint a tapasztalat, hogy a szeretet, amellyel Jézus néz ránk, arra irányul, hogy mindenkit átöleljen, mindenkit arcát keresi. Mint amikor a gazdag ifjú nézett rá, Krisztus nem szűnik meg vonzani minket, hogy belépjünk minden ember üdvössége iránti szenvedélyébe. De ahhoz, hogy közösségben legyünk testvéreinkkel közösségeinkben vagy családuknban, ahhoz, hogy együtt töltsön legyünk velük, a feltétel nem a mi jó akaratumk, hanem az, hogy átadjuk magunkat annak a szeretetnek, amellyel az Úr minden pillanatban és körülmények között személyesen néz minket.

... Arcának fénye viszont megengedi Istennek, hogy „nagy dolgokat” (Lk 1,49) tegyen, hogy lehetetlen dolgokat tegyen bennünk, közöttünk és a világon. Elegendő megadni magunkat az Ő szeretetének.

A közelgő karácsony arra indít, hogy belegondoljak, mit jelenthetett Máriának és Józsefnek a Gyermeik Jézus első mosolya, vagyis az első alkalom, amikor Jézus szeretettel, hálával, örömmel nézett rájuk. Ebben a pillanatban Mária és József meglátták a fényt, amely megvilágítja és megváltja a világot. Mi is arra vagyunk hivatva, hogy állandóan átéljük ezt a tapasztalatot. Csak így történik meg a Karácsony.”

Kápolnánk fölött a Pázmáneumban az van kiírva: „a Mester van itt és téged hív” (Jn 11,28). Karácsonyra készülve, tudva azt, hogy Jézus nem csupán egy kisgyermek a sok közül, hanem egyszerűen egy csodásan született csecsemő. Aki a világba érkezett, hanem ismerjük és megfontoljuk egész földi életét, ami a testi születésével kezdődött, annak egységét, üdonságát, hatását az emberiség életére, akkor kimondhatjuk: a Mester van itt, és minket hív!

VARGA JÁNOS, a Pázmánum rektora

MEGJELENT A HÁROMNYELVŰ

Megrendelhető: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/8–9/1,
Tel.: 0043 1/532 60 48; zentralverband@aon.at

Minden kedves Olvasójának és Támogatójának boldog karácsonyi ünnepeket és szerencsés új esztendőt kíván a Bécsi Napló szerkesztőse!

Olvasói levél

Olvastam a napokban Georg Paul Hefty, T. Kovács Peter és Csáky Pál politikai természetű cikkét a Bécsi Naplóban (2022/4. szám) és bátorodom néhány hozzászólással véleményt nyilvánítani. 1. „A béke esélyeit mérlegelve...” „Az orbáni hirdetések tévedése, hogy „Ez nem a mi háborúnk”. A továbbiakban Novák Katalin frissen megválasztott államfőt idézve, írja „... nem vagyunk semlegesek!” Kommentár: Ezek a kijelentések emlékeztetnek az aktuális diskurzusra Ausztriában. És mi az aktuális helyzet Magyarországon? Itt is, ott is vagyunk meg nem is. Természetesen maradnak kisebb-nagyobb különbségek. Idézem ... „A magyar kormány a rezsi-csökkenés-mitosztát ápolva kiszolgáltatta magát az orosz energia szállítónak. Ez ma összeférhetetlen a politikai helyzettel és Magyarország szövetségi tagságával.” 2. Erre a kijelentésre a válasz a Bécsi Napló ugyanazon számában megjelent másik cikkében található, „Az orosz–ukrán háború és a lengyel–magyar kapcsolatokról” írásban. A főtémám kívül itt a következő olvasható: „(Magyarország) földgáz tekintetében, történelmi okokból szinte teljesen ki van szolgáltatva Oroszországnak” és nincsen olyan alternatívákra a lehetőség mint más uniós országoknak. Viszont Magyarország nincs egyedül ebben a helyzetben, hiszen több szomszédos ország is hasonló nehézségekkel küzd. Azonkívül Magyarország középtávon még a paksi atomerőmű bővítésével is függő viszonyba került Oroszországgal. Itt nem „nyugat-ellenességről és feltétlen oroszbarátságról” van szó. Ezek a függőségek nem az Orbán kormányok ideje alatt kezdődtek. Mondjon le Magyarország az atomerőmű bővítéséről, ugyanakkor számos ország, például Franciaország is új atomerőmű építéseket tervez. A rezsi-csökkenés kritizálása nem más, mint politikai opportunizmus. A helyzet kicsit a 2015/2016-os években fellátott magyar–szerb határzár nemzet-

közi bírálásához hasonlítható, ugyan csak tiszta oportunizmusból. A rezsi-csökkenés idestova 10 éve működik és most, hogy a Németország által kiereszkolt energiapolitika és a váratlan orosz–ukrán háború miatt minden energiaforrás drámai megráglása állt elő, ennek most még nagyobb a jelentősége mint eddig. Terheli ez az államkassza? Igen, de ebben a kérdésben sem áll Magyarország egyedül. Azóta már az egész EU-ban energia árszabályozásokon gondolkodnak. És mi az aktuális helyzet Magyarországnak szól, mint ahogy ezt már jó 10 évvel ezelőtt is olvashattuk Jeszenszky Géza, volt külügyminiszter tollából. A kérdés csak az, hogy mit ért a szerző új világrendben. Nyilván azt a világrendet, amit már idestova 5 éve egyik holland zoldpárti és EU-parlament képviselő kidolgozott Magyarországgal jogállamiságával kapcsolatosan, és amely a „Sargentini jelentés” néven híresült el. A jogállamiság kérdése sem Lengyelországban, sem Magyarországon a mai napig nem záródott le, és ez a tény egyre nagyobb anyagi hátrányt jelent mind a két ország számára, ami már nem egy kérdés, hanem egyszerűen zsarolás. Ennek ellenére a magyar választópolgárok egyre jobban összefognak a 12 éves magyar kormány mellett, és nem az „új világrendről” álmodoznak. Csehország és Szlovákia ugyan valóban felé Brüsszel felé orientálódik, de ha például a schengeni határvédelem, vagy éppen a földgáz kérdése merül fel, akkor bizony működik a V4-ek barátsága Magyarországgal. És ami az EU kapcsolatokat illeti, nem csak Magyarországnak kell közelednie, de az EU-nak is.

dr. SCHINDLER TIBOR

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk 2002. júniusi beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat – a Bécsi Napló 2022/2. számában közzétett 129.118,41 euró 2022. november 25-ig az alábbi támogatásokkal növekedett:

Adorján István	50,00	Ihász Katalin Anna	15,00	Price Ilona Katalin	25,00
Albert Erzsébet	30,00	János Gáspár	25,00	Pirkler Paul, Di.	50,00
Amüller Peter, Dr.	20,00	Juhász Árpád, Sen.	50,00	Ráduly Előd, Dr.	50,00
Balasko Vilmos, Di	25,00	Kaiser József, Dr.	20,00	Remety Miklós	20,00
Balogh István, Dr.	50,00	Kaitan Robert	20,00	Rudan Peter, Dr.	100,00
Behring Günter	20,00	Karácsonyi Katalin, Mag. Pharm.	50,00	Sándor István, Dr.	30,00
Bekenyi Irene	15,00	Kemenesi Ferenc	45,00	Scheidt-Kornis Luca	50,00
Csipók László	20,00	Kertész Imre, Dr.	30,00	Schindler Tibor, Dr.	50,00
Csoknyai Wilhelmine	30,00	Klein Eva, Dr.	50,00	Schöber Jolán & Alfréd	20,00
Csordás Ádám	100,00	Kocsis & Kocsis GmbH	25,00	Schütschmács Andrea	30,00
Dénes Mária	25,00	Koller Manfred	60,00	Schuster Judit, Mag.	20,00
Dombberger Molnár Éva, Dr. med.	20,00	Kozsmovszky Mária	30,00	Szabados Péter, Dr.	100,00
Endrédi Gizella, DDR.	30,00	Kovács László	20,00	Szabó Barna, Dipl.-Ing.	40,00
Fábian László, Di	50,00	Köves Szusanna, Mag.	100,00	Szabó Ernst	20,00
Fodor Mária (Ilona Stüberl)	50,00	Kövi László	30,00	Szákáts Mózes-Iván	20,00
Gall Mária	20,00	Krause Ilona	30,00	Szöllösi Béla	10,00
Gasztonyi Ágostonné Katalin	40,00	Kulman Sándor János	50,00	Telcsy Béla, Dr. med.	50,00
Grasser Nikolaus, Dkfm.	20,00	Kulman Ernő	15,00	Tichy Gertrud	14,01
Groessl Irén, Dr.	50,00	Lantos Ferenc, Dipl. V.W	70,00	Toró Anna Klára	20,90
György Béla, Di	30,00	Lelely Tamás	30,00	Tóshay Tamás József	30,00
György Erzsébet	25,00	Löschl Josef	45,00	Udvari Katalin, Mag. Pharm.	50,00
Haas Elisabeth	30,00	Marton Georgeta, Dr.	50,00	Ugrt Mihály	30,00
Hajdú Ildikó	15,00	Mileits György	50,00	Vadon Mária, Dr.	50,00
Heinricher Maria, Mag.	30,00	Molnár Ottó Antal, Mag. Theol.	100,00	Vaskó Judit	15,00
Hoßbauer Helene	15,00	Nagy Ferenc	100,00	Vérő Ilona, Mag.	30,00
Höfler Terézia Katalin	90,00	Nagy Ibolya	50,00	Verecs Tamás, Dipl.-Ing.	50,00
Horn Zsuzsanna	20,00	Németh Péter, Di	30,00	Wurmbrand-Hartmann Gerlinde, Dr.15,00	
Hubbes Tivadar-Márton	20,00	Pathy Lajos, Dr.	50,00	Zachar Tünde	20,00
				Összesen	3189,91

A támogatások eddig befolyt teljes összege 132.308,32 euró.

Hátas köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülsőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök Schenk Angyalka főtákar Tanczos Zoltán pénztáros

Történészként 1956-ról

A bécsi Pázmáneumba éppen 1971. október 23-án megérkezett Mindszenty József 1956. november 3-án este sugárzott rádióbeszédében így fogalmazott: „A rendszert az egész magyar nép söpörte el. (...) A világon pártatlan szabadságharc volt ez, a fiatal nemzedékkel a néptünk élén. A szabadságharc azért folyt, mert a nemzet szabadon akar dönteni arról, hogy miképpen éljen. Szabadon akar határozni sorsa, államának igazgatása, munkájának értékesítése felől.”

1956-ban a magyarok milliói szakítani akartak azzal a rendszerrel, amely félelemben tartotta és hazugságra kényszerítette őket. A szabadságért büszke magyar népet a magyar történelemben példátlanul brutális terrortal ígáztak le. A kivégzések és börtönbüntetéseket mellett az elnyomásnak számos más erőszakos és jogkorlátozó típusa volt: internálás, kitelepítés, vagyonelkobzás, pénzbírság, stb. Mindezek az akkori magyar társadalom minden rétegét, minden települését érintettek, így mindenkinek személyes tapasztalata volt, mivel jár az, ha valaki nem engedelmeskedik. Mégis, 1956-ban „a békétűrés népe fellázadt és maga ment a sorsának elébe”, ahogy Ákos éneklí a forradalomról.

Milyen volt ez a forradalom? A szemtanú, ma 80 éves Gereben Ferenc szociológusnak a budapesti Eötvös József Collegium idei ünnepi emlékezésén nemrég elhangzott ünnepi beszédének gondolatát idézem: „megrázó volt megélni a sokszor üresen kongó szabadság szó viharos valóságára válását, és azt a pillanatot, amikor egy ember-halmaz nemzetként kezd viselkedni! Ehhez az emelkedett közérzülethez járultak hozzá a keresztény segítőkészség, áldozathozatal és könyörület mindennapos példái. Mindezt a társadalomnak olyan erkölcsi tartást adott, amely a kommunista államhatalom összeomlásával egy új, igazabb és szabadabb világ felépítésének ígérgetét hordozta.”

A bátorság ugyanis elhozta a szabadságot, a kényszerű bizalmatlanság nyomozástól legközelebb végzettsenvedett évek után a testvérbi hazam, az őszinte segítőkészség és az egymás felé fordulás felemelő napjai jöttek el. Akik átélték 56 győzelmét, és tudtak beszélni ezekről a napokról, mindig kiemelték ezt az örömmámorhoz hasonlító szabadságérzést. Ezt hallottam én is édesanyámtól, nagyanyámtól, akik Budapesten éltek át a forradalom hetét,

Bár olykor a közeli lövöldözések miatt a háborúhoz hasonlóan a nagy sárokház pincéjébe kényszerültek, de amikor csak lehetett, a harcok szünetjeiben, alig csillapítható érdeklődéssel az utcákat járva és a szabadság levegőjét mohón beszívva éltek át a forradalmat, és lett számukra is életet formáló élmény, amit azután később átadhattak nekem is.

Az ő 56-os történetük az én 56-ommal lett. Történészként azonban tudom, hogy másoknak más történeteik vannak. Más volt a fogságból kiszabadított Mindszenty József 56-os története, más a párt által a válságban miniszterelnökké kinevezett Nagy Imréé, megint más a pesti utca harcásai. Más láttak, más tapasztaltak, más élmények hatása alá kerültek, vagy, ami szintén nagyon fontos, más előzmények birtokában szembesültek a dicső napok sodró eseményeivel. A történész feladata, hogy nyitottan, de kritikusán minél több történetet hallgasson meg vagy olvasson el, és ezekben az átgondolásával alkossan meg egy olyan, lehetőleg minél közelebbi történetet, amely azonban, és ezt nem kell tagadni, nyilvánvalóan a maga értékrendjét, szempontjait is magán fogja viselni. De hát nem is lehet ez másképp, hiszen hogyan is lehetne közös nevezőre hozni Mindszenty és Kádár, a tüntető és az ávos, a mártír és a gyilkos történetét?!

A Pázmáneumban megnyitott kiállítás is egy ilyen történetet mond el. Magyar Katalin történetét, amely azonban nem csupán EGY történet. Ez a történet 56 egyik jellemző, szép és felemelő, ugyanakkor tragikus arcát mutatja be, a forradalom egyik alapvető jellemvonását ábrázolja. Egy mosonmagyaróvári származású, de a forradalom idején már budapesti művészeti középiskolában tanuló fiatal, 16 éves lány története ez, aki nem harcolt, de mégis aktív részese volt a forradalomnak. Először vért akart adni a sebesültek számára, de mivel ehhez az orvosok túl fiatalnak találták, inkább beállt ápolónak a Tétényi úti kórházban. Itt ápolja a megsebesült szabadságharcosokat és civileket, de azokat az orosz katonákat is, akikkel más nem akar törődni. A második orosz invázió utáni napokban, november 7-én a Liszt Ferenc térről kérnek segítséget, ahol egy kilencéves kislány kapott haslövét. A mentőautóban hárman utaznak, de a sofőr hiába próbál a harcokat kikerülve egy mellékutcán keresztül visszatérni a kórházba, hirtelen egy

szovjet tank állja útjukat és géppuskájából tüzet nyit a mentőautóra. Igen, egy mentőautóra! Mindez mutatja a zsarnokság erkölcsiségét, bár persze előzményei is vannak: már október 23-án, a rádió ostromakor arra lettek figyelmesek a forradalmárok, hogy az ávosok mentőautóval csempésztek be a löszért, az utánpótlást a rádió védőinek. Ennyire magasabb rendű volt a szocialista erkölcs...

Magyar Katalin megsebesült, s amikor a társai megpróbálták kimenteni, csak ennyit suttozott: „Szevaszto, én meghalok.” Az orosz második sorozata valóban kioltotta életét. Magyar Katalin tragikusán fiatalon félbeszakított életén elgondolkodva eszünkbe jut-hat, hogy mennyivel könnyebb ma nekünk, hiszen nincs szükség ilyen hősiességre. Ma nincs háború, nincs elnyomás. Mindez köszönhető Mindszentynek, Magyar Katalinnak és mindazoknak, akik bátorságukkal kiálltak a szabadságért, és ezáltal a szabadságharc bukása ellenére elérték, hogy az a zsarnokság, ami a Rákosi-rendszer idején sújtotta a magyarokat, már nem tért vissza. Hogy az első szabad választást magyar parlament első, már az 1990. május 2-i alakuló ülésen elfogadott törvényében kimondta, hogy „1956 őszének magyar forradalma megalapozta a reményt, hogy létrehozható a demokratikus társadalmi rend, és hogy a haza függetlenségéért semmilyen áldozat nem hiábavaló.” Ezt a gondolatot a jelenleg is hatályos Alaptörvény szintén megismétli: „mai szabadságunk az 1956-os forradalmunkból sarjadt ki”.

De vajon valóban így van? Valóban jobb ma a helyzet?

A Kádár-féle diktatúra ravaszabb volt elődjénél, Ez az elnyomás nem volt olyan nyílt és brutális, sokkal inkább „fortélyos félelem” igazgatta a magyarokat. Kádár megtalálta azokat, akiket maga mellé tudott állítani. Az ellenállás a passzívává tett többség miatt is egyre nehezebbé vált. A lassan csapogott jölet és a bármikor csapásra készen elnyomás fenyegetése közepeetre egyre többen gondoltak úgy, hogy felesleges lázadozni, hiszen egyrészt úgyse lehet változtatni, úgyse élhetünk szabadon, másrészt nem is olyan rossz ez, mint Rákosi alatt volt. Az ellenzékieknekedők hözönzőknek titulálták, és értetlenül szemléltek: minek ugrálsz? Ez a beletörődő, az értékekért kiállni nem hajlandó, a gyávaságig kényelmes

hozzaállás itt van közöttünk, mint a kádárizmus öröksége. Vajon mi magunk is részei vagyunk? Komolyan gondoljuk, Máraival szölvá, hogy „Ilyen nagy dolog a Szabadság?”

A mi felelősségünk, hogy mi is átadjuk 56 szellemiségét utódainknak. Olyan gyerekeket kell nevelnünk, akik, HA KELL, képesek lennének új Mindszentyk, új Magyar Katalinok lenni.

Éppen 1956 segíthet ebben. Mindszenty történetlensége, Magyar Katalin önfeláldozása adhat példát. Ez is 1956 nagy ereje! Mert 1956 attól vált maradandó emlékké, attól lett a magyarság hírét az egész világon öregbítő történelmi hőstetté, hogy az akkori nemzedékben még látványosan sokan voltak azok, akiknek a szabadság és a becület mindennél fontosabb volt.

Milyen igaza volt Mindszenty Józsefnek, aki egyszer így fogalmazott: „a templomok soha sem bugyellárisokból, hanem emberi szívekből épülnek meg.” Nem hadosztályok számában, eurómilliórdokban vagy megawattokban, hanem az emberi minőségben múlik, milyen lesz Magyarország, éljünk ma akármilyen jól-leben és békeességben.

(A Pázmáneumban, a Magyar Katalinnak emléket állító kiállítás megnyitása alkalmából, 2022. október 23-án elmondott ünnepi beszéd rövidített változata)

IFJ. BERTÉNYI IVÁN

Hírünk a világban 1956 előtt és azóta

Mint minden évben 1956 óta, ezúttal is megünnepeltük (ki-ki a lehetőségei szerint) a múlt század egyik, forradalomba torkolló népfelkelés napját, október 23-át, s ha részt vettünk benne, elgondolkoztunk azon, hogy milyen emlékeket hagyott bennünk ez az esemény, vagy hogy milyen változásokat hozott az életünkben. Engedtesse meg, hogy ezen belül, Deák Ernő igen tisztelt barátom kérését követve, arra a témára szorítkozzam, amelyet írásom címe jelez, s amely minden bizonnyal 1956 egyik legfontosabb hagyatéka. S aminek megvalósulására már csak azért is illetékesek vagyok, mert 1959 januárjában elhagytam szülővárosomat, Budapestet, s azóta kisebb megszakításokkal 1500 kilométerrel nyugatabbra élek, egészen pontosan Párizs városában.

Hadd kezdjem azzal, hogy 1956 előtt Magyarországnak nagyon rossz híre volt a nyugati világban. 1920 és 1944 között azért, mert Rákosi lénységének az I. világháború végével lehetővé vált visszaszerzése után olyan autoriter politikai berendezkedésben élt, mint amilyen a Horthy-rezsim volt. Aztán azért, mert 1941-ben Hitlerék oldalán lépett be a II. világháborúba, s majdnem az utolsó percig ott is maradt. Az 1945 utáni évtizedben pedig azért, mert a Kelet-Európában berendezkedő szovjet-típusú rendszerek között Rákosi Mátyás uralma a legvéresebbek közé tartozott. Az 1956 őszü meglázdás az utóbbinak vetett véget, s bár a forradalom által életre hívott új kormányzati képletet, Nagy Imre reform-kommunista próbálkozását, Moszkva fegyveres intervenciója igen rövid idő alatt elsöpörte, a forradalmi napok emléke maradóan nyomot hagyott az ezt követő évtizedek magyar politikai öntudatában. De a külvilágban is, méghozzá nemcsak Európában, hanem a legtovábbal kontinensenként politikára érzékeny állampolgáraiban szintén, ez bizony tény! Napjainkban a magyar nép még mindig 1956-ot idézi fel a nagyvilágban.

Ennek örülnünk kellene, ... ha igaz volna. Vagyis, ha a jelenkori Magyarország egyenesen 1956-ból nőtt volna ki. Ezt azonban még e sorok írója

KENDE PÉTER

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

BBC

Új életet kap egy régi dízel tehervonat

A hidrogént gyakran a jövő üzemanyagának emlegetik, mert égéskor vizet bocsát ki, de szén-dioxidot nem. A hidrogén tartályokban való tárolásának jelenlegi módszerei azonban nagy nyomást gázként, vagy rendkívül hideg (kriogén) folyadékként drágák és potenciálisan nem biztonságosak. A tudósok régóta törekedtek arra, hogy megtalálják a hidrogén inertebb szilárd formában való tárolásának módját.

A kanadai British Columbiában a helyi Hydrogen to Motion (H2M) cég jelenleg a Green Goat mozdonyt úgy alakítja át, hogy hidrogénnel és akkumulátorral vegyesen működjön. Az úgynevezett változómozdonny olyan feladatok lát el, mint kis rakomány fűtészáru vagy állati takarmány szállítása a vasúti-lomásokon.

Ha minden a tervek szerint halad, a H2M motorja az idei év végére beindul. „Ha sikeres lesz a fogadtatás, sokkal nagyobb mozdonyok átalakíthatóságát is megvizsgálhatunk” – mondja Grace Kana, a H2M elnöke és vezérigazgatója. – A kanadai mérnökök egész flottát átalakítást fontolgatják. Működik már néhány hidrogénüzemű vonat. Alsó-Szászországban a technológia 2018-ban debütált és jelenleg is fut hidrogént égető vonat. Az Egyesült Királyságban a Warwickshire-beli Long Marstonban tesztelnek egy Hydroflex2 nevű hidrogénmozdonyt.

A H2M esetében a cég olyan nanoanyagot fejlesztett ki, amelyben a hidrogént más technikákhoz képest viszonylag alacsony nyomáson tárolják. Egyszerűen kinyitva egy szelepet, és csökkentve a nyomást, a hidrogén távozik, akárcsak akkor, amikor a szénsavas italban lévő CO₂ felszabadul az üveg kinyitásakor. A hidrogén különösen hasznos lehet a hosszú utakon közlekedő nehézgépjárművek, például vonatok és teherautók meghajtásában, bár a cég bemutatóként kifejlesztett egy hidrogénüzemű kisméretű háromkerekű tuk-tukot is.

scinexx

Hatalmas viking ezüstkincsré bukkantak Svédországban

1000 éves ezüstkincset fedeztek fel régészek egy Stockholm melletti egykori viking településen. Az érmék a vikingek nagy horderejű kereskedelmi hálózatáról tanúskodnak, amely egészen a Közel-Keletig terjedt.

A Svéd Nemzeti Történeti Múzeum Régészeti Múzeumának tudósa most egy különleges ezüstkincsré bukkantak az egykori Träby viking településen végzett ásatások során. Ezen a Stockholmmal melletti településen a régészek korábban több mint 20 ház maradványait fedezték fel, amelyek használatra a 400-as éven kezdődött, és a viking korszaktól a kora középkorig terjedt.

A régészek most az ezüstkincset az egyik viking épület padlójára alatt fedezték fel, amit mintegy 1000 évtől ezelőtt rejtettek el. A kutatók nyolc művészi kidolgozást ezüst nyakláncot, ezüst karkötőt, gyűrűt, két gyöngyöt és tizenkét ezüstérmét találtak egy cserépedény maradványaiban.

Az ezüstérmék alaposabb vizsgálata feltárt néhány érdekességet. Több érme Közép-Európából és Angliából származik, de öt közülük a Közel-Keletről. Ezek a régészek beszámolója szerint arab dirhamok voltak. Ez ismét megerősíti a viking kor Skandinávián és a Földközi-tenger térsége közötti messzemenő kereskedelmi kapcsolatokat.

Egy ezüst érme a Träby-kincsből igazi ritkaságnak bizonyult. Körülbelül ezer éve verték a normandiai Rouen városában, és rendkívül ritka: ez a fajta érme eddig csak egy 18. századi rajzról volt ismert. A svéd viking településen felfedezett ezüstérme az első ilyen érme lehet.

Miért temették el legértékesebb ékszereiket a vikingek házuk padlójára alá, ez máig nem világos. A régészek azonban gyanítják, hogy ezt a lopás elleni védekezés érdekében tették. A jelenlegi értelmezések szerint az emberek főleg nehéz és viharos időkben rejtették és ásták el kincseiket. Tipikus kiváltó okok a közelgő háborúk, belső konfliktusok vagy akár szűkséghelyzetek lehettek.

GEO+

Az ókori globalizáció

A görögök már az ókorban is tömegesen toborozták zsoldosokat seregeikhez Európa és a Közel-Kelet minden részéről.

Ezt mutatják a szicíliai *Himera*, a K.r.e. V. században elpusztult görög ókori város sírjából kiemelt katonák genetikai elemzése. A harcosok nagy része messziről érkezett, például a Balti-tenger térségéből, a Kaukázusból és a közép-ázsiai sztyeppékről.

A Laurie Reitsema, a Georgia Egyetem és Alisha Mitnik, a Harvard Egyetem munkatársai által vezetett nemzetközi kutatócsoport azt állítja, hogy a zsoldosok szerepét a görög hadseregekben gyakran alábecsülték a történelmi források.

A kutatások azt mutatják, hogy a klasszikus ókorban a kereskedelem nemcsak távoli kultúrák közötti kapcsolatokhoz vezetett, hanem fegyveres konfliktusokhoz is. Abban az időben a zsoldosok a görög világ legszélesebb körben utazó emberei közé tartoztak.

Himera városát Szicília északi partján K.r.e. 648 körül görög telepesek alapították. A K.r.e. V. században két nagy ütközet zajlott ott Karthágó hadseregei ellen. Az első csatában K.r.e. 480-ban a görögök nyertek, de a második csatában K.r.e. 409-ben az ellenség elpusztította a várost.

A kutató csoport most, a K.r.e. VIII. és V. század között Himerában eltemetett 54 ember genomját elemezte – köztük a két csata 21 harcosát, akiket kőszívrokka temettek. Az eltemetett civilekről készült elemzések azt mutatják, hogy túlnyomórészt az eredeti szicíliai lakosság leszármazottjai voltak az Égei-tengerről érkezett migránsokkal. A kutatók genetikai behatásokat is találtak többek között a Közel-Keletről és az Ibériai-félszigetről.

A K.r.e. 480-ban elesett 9 vizsgált katonája genetikája változatos.

Kettőben a genom nyugat- vagy közép-európai gyökereket jelez, ők Spanyolországból, Franciaországból, Csehországból vagy Magyarországról származtak. Két másik katonára északkelet-európai származást volt, valószínűleg a balti államokból. Egy harcos ősei a Kaukázusból, valószínűleg Örményországból származtak, másik kettő pedig a középső eurázsiai sztyeppéről származott, valószínűleg az újszairól híres akkori Szkítiából.

A közzétett elemzések azt mutatják, hogy a görög származású egyedek szinte mindegyike valóságban Sziciliában élt, míg a más genetikai származású kilenc katonája nem.

Megtalálhatók vagyunk: www.becsinaplo.eu facebookon és a instagramon

Folytatás az 1. oldalról

elmaradottság diadalaként bemutatni, ám a harag, a lebecsülés és a bélyegzés ezúttal sem tűnik jó tanácsadónak. A háború e sorok írója szerint inkább a régóta tartó és kiélezett szuverenitásvitát fűzte tovább: ha más nem, tudat alatt sokan arra is kereshették a választ a szavazófülkében, hogy vajon van-e egy Magyarország méretű országnak lehetősége Európa közepén és az Európai Unió tagjaként, nagyhatalmak örök szorításában legalább megpróbálnia valamifele önálló akaratot kifejeznie és saját érdekeit képviselnie. Az erre adott „igen” válasz határozott jelzés volt annak a politikának, amely az örök mintakövetést tekintí az egyetlen lehetőségét céljaink elérésére. Hogy e szuverenitás természetesenrülé mindig korlátok közé szorított, annak nyilvánvalóságát a Magyarországot ért politikai-gazdasági-geosztatégiai hatások mellett az Európai Bizottsággal folytatott tárgyalások alakulása is igazolja, annak eredményessége vagy eredménytelensége pedig saját szuverenitásunkról alkotott további képünket is formálhatja.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

Kikelt a vetés

Abban a légkörben, amikor a kiöregedés rémével küzdenek a nyugati magyar szörvénnyközösségek, szinte hihetetlennek tűnik az ifjúság jelentkezése. Mint már hírt adtunk róla. Bázelben 2022. május 27-én megalakult az Európai Magyar Ifjúsági Tanács (EMIT). Elnöke, Bölskey-Molnár Dávid időközben életre hívta ennek ausztriai szervezetét. Bemutakozásul október 19-én 1956 szellemében tartották bemutatkozó megemlékezésüket, aminek középpontjában a 2006-ban készült Szabadság. Szerelme c. film bemutatása volt. Ezt megelőzően az idősebb generáció tagjai számoltak be 1956-os élményeikről. Ezáltal mintegy az egyes generációkat összekötő kapcsolként jelentül meg 1956 öröksége. Emellett tettek hitet azok az

Ausztriában született fiatalok, akik többnyire a Bécsi Magyar Iskola tanulóinak sorából nőttek ki.

Hogy megmaradtak magyarnak és közösséggel kívánják ápolni magyar örökségüket, főként a Lengyel házaspár, Ferenc és Melinda érdeme. Türelmes, odaadó munkával plántáltak a tanulóba a magyarság szellemét; a lelkes csapatuk fellépésével ismételten ünneplésesebbé tette nemzeti ünnepeink legkörét.

Küzdelmes keserves a magyarság fenntartásáért kifejtett munka, nem egyszer a csüggedés is bénítólag hat, az EMIT októberi megemlékezése Bécsben mégis arról győzhetett meg bárkit, hogy a fiatalokat is áthatja 1956 éltető szelleme, és ez hitet ad a jövőben.

BETHLEN GÁBOR DÍJÁTADÓ

2022. november 5-én került sor a Pesti Vármegeház dísztermében az idei kitüntetések ünnepélyes átadására.

Bethlen Gábor-díjban részesült SziJÁRTÓ István, az irodalomtudományok kandidátusa, a Százak Tanácsa elnöke

Márlton Áron emlékérmét kapott BÁRÁNY BÉLA znglói r. k. plébános

Teleki Pál-érdemérem díjazottjai: GÁBOR CSILÁ, Kolozsvár

MUZSNAY ÁRPÁD, Szatmárnémeti, újságíró, művelődésszervező

MESSIK MIKLÓS, Budapest

Székelyföld Jövőjéért ösztöndíj: KOVÁCS PETRA

Földi Bence 50 éve

Földi Bence, a Gráci Zeneművészeti Egyetem egykori korrepetitora 50 éve él Ausztriában. A kiváló zongoraművész és tanár tiszteletére rendezett jubileumi zongorahangversenyen mintegy negyven fős közönség gyűlt össze 2022. október 9-e délutánján Grächen, a Palais Meran Kistermében.

A 84. évében lévő pianista *Pasticcio* című műsorában maga játszotta Domenico Scarlatti tizenkét szonátáját, valamint Debussy és Ravel egy-egy művét. Majd Muszorgszkij, Satie és Rahmannyinov kompozíciója hangzott el két nővendék, az afgán Ali-Reza Panahi, valamint az osztrák Christopher Gössler előadásában. A kitűnő hangulati hangversenyt Tobias Hochseder zambiai származású harmonika-játékos két klasszikus spanyol számmal zárta.

R.É.

Képrombolók és képmutatók

de talán még soha nem ilyen tudatos értelmelenséggel.

Sajnálom ezeket a fiatalokat! Logikátlanok és a klímaváltozás elleni harc hevében a nagy olajipari cégekhez haragudván a nagy művészek alkotásait támadják meg, hogy akciójuk minél látványosabb legyen. Tettük csak morodoros szalonvandalizmus, hiszen nincs valódi indulat bennük a műalkotások sem azok alkötői ellen. Akik van Gogh művét nyakononítotték, nem azt írták plóiokra, hogy „Just Stop van Gogh”, hanem azt, hogy „Just Stop Oil”.

Amit ezek a fiatalok meggyőződéssel csinálnak az pötcselekvés! Végtelen csapdahelyzetbe kerültek: ok a kőolajipari cégekkel hadakoznak, ezért egyetlen hiteles és „logikus” cselekvésük a kőolajiparnitók felrobbantása lenne. Ezt nem tehetik, hiszen azzal hatalmas mennyiségű üvegházhatástí gázt szabadítanának fel a légkörbe! Tettükkel pontosan azt érnék el, ami ellen annyira vehemensen tiltakoznak. Mivel nem támadhatják meg igazi ellenségüket, a „nagy olajat” (big oil), megtámadják hát az olajfestményeket.

Sokan, változatos okokból kifolyólag, számtalan műalkotást ártadtak már meg a világtörténelemben. A Letzte Generation és hasonozórú társai álvándál cselekedetei a legreménytelenebb vállalkozások. A figyelmelet eredményesen felhívják magukra, de a probléma lényegéről nyomban el is terelik!

MÁSRÉTI KATÓ ZOLTÁN

NEGYVEN A HATVANBÓL

Intéztörténeti visszatekintés

2022. október 20-án Magyarország Műncheni Főkonzulátusa ünnepséget tartott az 1956-os forradalom emlékére, egyben a Műncheni Magyar Intézet Egyesület (MMI) megalapításának 60. évfordulójá alkalmából. A megemlékezésen Tordai-Lejkó Gábor főkonzul – Melanie Huml, Bajorországban Európa-ügy miniszter asszonya jelenlétében – átadta K. Lengyel Zsoltnak, a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjén, amelyet Áder János köztársasági elnök 2020-ban adományozott az MMI elnök-igazgatójának a „hungarológia tudományterületén elért eredményei, valamint a magyar, mint származásnyelv oktatásának bajorországi megszervezése érdekében végzett magas szintű munkája elismeréseként”. Az ünnepelt a következő beszéddel köszönte meg a kitüntetést.

Emigrációból határok fölötti együttműködése

Az 1956-os forradalom leverését követően a magyar emigráció lassanként felismerte, hogy szóbeli harca a kommunizmus ellen kudarcra volt ítélve. Ez a kijózanodás a kulturális átlaspóra kialakulásához vezetett. Az új szemlélet egyik intézménye Bajorország fővárosában alakult meg 1962. december 12-én: ez a Műncheni Magyar Intézet (MMI).

Amikor húsz évvel később, tehát negyven évvel ezelőtt, 1982 őszén, a müncheni Ludwig Maximilian Egyetem második éves hallgatójaként a Magyar Intézet munkaközösségéhez csatlakoztam, Európában mély bizalmatlanság uralkodott Kelet és Nyugat között. További tíz év múltán, 1992-ben kezdődtek az egyeztetések Magyarország bevonásáról a Magyar Intézet fenntartásába. Azután eltelt még egy évtized, amíg az illetékes szakminisztériumok Münchenben és Budapesten felkészítették az Intézetet 40. születésnapján. Ekkor, 2002-ben, az MMI német jog szerint bejegyzett egyesületként már második éve civil szerződő fel a két állami támogató által finanszírozott kulturá-

lis-tudományos vállalkozásban. Ez a rendhagyó szervezeti forma az államhatárok fölötti együttműködés óhajából jött létre. Ezt az indítékot akkoriban nem nevezték európai értéknek.

A müncheni lenyomtat

A müncheni évek a hungarológia korszerűsítésének a jegyében teltek, olyan munkaterület kifejlesztésének az érdekében, amelynek tudományos hagyománya a korai 20. századig nyúlik vissza. Bogyay Tamás alapító igazgató és utódai, Georg Stadtmüller és Horst Glassl, történészekként a széles látóhatár iskoláját képviselték. Így honosodott meg az Intézet alapfeladata: a múlt és a jelen Magyarországról szóló, regionális és nemzeti kereteken túlmutató ismeretek terjesztése az egyetemi, de a szélesebb nyilvánosságban is. Az MMI ezzel az általános koncepcióval Magyarország jobb megismeréséhez és alaposabb megértéséhez kívánt hozzájárulni, különös tekintettel közelebbi és távolabbi szomszédaikhoz, mindekelőtt Németországhoz fűződő kapcsolatára. Az évezredforduló után a szépirodalom és a zene különböző műfajai is felbukkantak az Intézet közéleti megnyilvánulásaiban, ezek közik, amelyek az emberekre képesek egymáshoz közel hozni, anélkül, hogy egyazon gondolat- és érzésvilágba kényszerítenék őket. Talán éppen pártok fölöttisége akadályozta meg az MMI szervezeti betagoalását a müncheni Ludwig Maximilian Egyetembe.

Megkésztereződés a regensburgi költözés után

Hosszadalmas müncheni előkészületek után a Regensburgi Egyetemenk köszönhetően alakíthatta ki az Intézet szabályozott felsőoktatási munkáját. Az mai Európában csak a Bécsi Egyetem, a párizsi Sorbonne és a berlini Humboldt Egyetem hivatkozhat hasonló magyarságtudományi erőfeszítésekre.

Az Intézet Felső-Bajorországból Felső-Pfalzba való 2009. évi költözése nyomán jogilag megkésztereződött. Tudományos részlege a

Regensburgi Egyetem központi egységévé vált, és a „Hungaricum” kiegészítő képzés lebonyolításáért felel. A nyelv- és országtudomány, valamint a politika- és a történettudományi óráit szemeszterenként több, mint százan hallgatják, legnagyobb részükben német fiatalok. Az érdeklődés e mértéke ellentmondani látszik Magyarországróssz hírnevének, amely a németországi társadalomban szelétében-hosszában érzékelhető. Az Intézetet korábban fenntartó Műncheni Magyar Intézet Egyesület Magyarországi Műncheni főkonzulátusával együttműködve magyar nyelvvoktatással foglalkozik saját részlege, a *Bajorországi Magyar Iskola* keretében; a délnémet tartományban hét helyszínre kiterjedő hétvégi iskolák szövetségét tartja fenn jelenleg több mint 350 diákkal és 30 oktatóval – a Bajor Szabadállam tanügyi tárcája által kialakított *konzuli modell*ben. A két Magyar Intézet például a *Studia Hungarica* és az *Ungarn-Jahrbuch* munkálataiban fondítk össze: az eddig összesen 93 kötetet felölélő, néhány éve a regensburgi Pustet Kiadónál napvilágot látó két kiadványsorozat az egyetemi Intézetben készül, kiadási költségeit pedig az Egyesület fedezi. Az egybetartozást tudatosítják a Műnchenből hozott könyvkincsek is, amelyek az Egyesület adományaként immár a Regensburgi Egyetemi Könyvtár, „Magyar Könyvtár” elnevezésű különgyűjteményét alkotják, 20.000-es nagyságrendű állományval Németország leggaadagabb hungarológiai gyűjteményeinek egyikét. Nem utolsósorban a magyar nyelv is összeköti az Intézet két pilérét: a belső és külső munkatársak egyrészt a bajorországi magyar diaszpórában, másrészt a bajorországi egyetemistáknak oktatják, vagyis az iskolaelkészítőtől a fiatal felnőttek korosáig. A gondolati fonál, amely egybefűzi az Intézet tevékenységeit, átfogó östételből származik. Eszerint Magyarországi államként és nemzetként csak akkor érthető meg minden jellemvonásában, ha nemzetközi kapcsolat-rendszereiben szemléljük.

A megértés jegyében

A Magyar Intézet több mint húsz éve maga is különleges kapcsolatok része, Bajorország és Magyarország viszonyrendszerében helyezkedik el. A személyes visszatekintés az intézettörténet hatvan évének négy évtizedére egyszerre két otthonnal tünteti fel – avagy inkább a senkiföldjén mozgott Bajorország és Magyarország között? Az államközi térben mindenestre abban a kivételes esélyben részesült, hogy szakmai vonalon továbbfejlessze magát. Ez egyfelől a Bajor Állami Kancelláriának és a müncheni tudományügyi minisztériumnak, másfelől a magyar külügyminisztériumnak, kulturális minisztériumnak és miniszterelnökségnek köszönhető. Bejártuk a tudáskövetítés útját, amelyen minden kisebb vagy nagyobb siker elhalványult egy bizonyos tanulság mögött: megtanultuk, hogy mekkora eszmei kincs egymás megértése. Azt tanultuk meg, hogy a nyílt párbeszédnek nincs értelmes alternatívája. Gyakran már a pusztá akarat elegendő ahhoz, hogy létező hidakat ápoljunk vagy, szükség esetén, új hidakat építsünk föl.

Kívánom, hogy ilyen út a közeli és a távolabbi jövőben is nyitva álljon a Magyar Intézet előtt. K. LENGYEL ZSOLT

A HOMOK-HAZA KERTÉSZEI

küzdő – kis faluban, s mintha három külön világ lenne. Gyönyörtűn megművelve az egyik, derékig erő gazban a másik, elbuzosítódvá, a teljes pusztuláshatárán a harmadik. Miközben vannak, akik úgy gondoloznak a kertjüket, hogy szinte „személyesen” ismerik minden növényüket, szomorúan nézem azokat a falusi fiatalokat, akik – mert megtehetik – a kőla és a csipész mellett a paradicsomot és a paprikát is a Tescóban vagy valamelyik másik nagyáruházban veszik meg – ahelyett, hogy megtermelnék a kertben.

Ott van emögött a hagyományos falusi családmodell megszűnése, a nemzedékek eltávolodása egymástól. És ott rejtezik az is, hogy a helyi tudás, az ősök tapasztalata – és ezáltal a szűkebb szülőföldhöz kötődés – az oktatásban sincs a helyén: erre az általános iskolától az egyetemekig sokkal nagyobb gondot kellene fordítani. „Nem kell szégyelli a magyar parasztot” – írta Somogyi Imre 70 évvel ezelőtt, s hozzátette: „Minden művelt nemzet társadalmi berendezésének alapja a néphagyomány, a nép szellemi és tárgyi kincseinek az összegyűjtése, azok megbecsülése és továbbépítése az európai közösségi kultúra hozzáadásával.” A nemzetek és a kultúrák egymást erősítő Európájában ez ma is nagyon aktuális mondanivaló, s érdemes eltöprengeni azon, milyen közel is van egymáshoz a magyar paraszti hagyomány, a Kertmagyarság eszméje – amelynek alapja az életet adó föld – és az ökoszociális piactegazdaság európai gondolata, amely a környezeti felelősséget ötvözi a társadalmi tisztességgel. „Pénzt vagy életet teremjen a föld?” – teszi fel a kérdést 2001-ben, a Heti Válaszban megjelent vitaindító írása címében Győri-Nagy Sándor, a Szent István Egyetem Kultúrológiai és Környezeti Kommunikációs Tanszékének vezetője, az Európai Ökoszociális Fórum alelnöke, a Magyar Ökoszociális Fórum elnöke. A válasz: életet – s a pénz is csak ennek eszköze lehet.

A sors firtora, hogy rég megszűnt a gödöllői tanszék, melynek alapelve az volt, hogy a tudományoknak életé kell válnia. Nincsen ma már Szent István Egyetem se, számos agrár-felsőoktatási intézmény összevonásával 2021. február 1-jei dátummal létrejött viszont a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, amelynek a Szent István Campus is része. Győri-Nagy Sándor – 11 gyermekes zombói tanyai földművelő család sarja – ma nyugdíjasként szülőhelyéhez nem messze, Kiskunmajdánál, s a közeli Csölyospálos határában tájbírókat mintá-

gazdaságot alakított ki. Tanszékének keretében indult el csaknem húsz éve a Lakitelek Népfőiskola által szervezett első – 2002–2003-as – Kiskunsági Tanyakollegium nyomán A tanya című választható tantárgy – melynek tanára a mai napig e sorok írója –, a hallgatókkal rendszeresen meglátogatjuk őt, sokat tanulunk tőle.

S folytatódott a Tanyakollegium munkája is, rövidesen zárul Lakiteleken a harmadik. Alapul az 1930-as évtizeden falukutató mozgalma szolgált, a résztvevők – köztük A tanya tárgy hallgatói, s mellettük különböző felsőoktatási intézmények diákjai – az első kollegium idején zömmel még óvodások voltak, vagy meg sem születtek, különösen izgalmas hát velük dolgozni. Csoportommal járunk olyan fiatalokkal, akik a tanyát választották, vannak köztük, akik már családot is alapítottak. S bizakodhatunk, hogy lesz folytatás, mert például a jakabszálláson élő Lesták Gyula és Oláh Szilvia tisztes kislánya – akinek a kicsi aranyhórcsógólt Jócóci, a hatalmas bikája a tanya minden jószágja a barátja – így búcsúzott tőlünk: „Az tuti biztos, hogy ha felnőt leszek, én is itt akarok lakni.” Tőlük nem messze Dobos Brigitta és Perjesi Bence még egyetemre jár, de már ők is tanyán gazdálkodnak, mégpedig úgy, hogy vegyszert nem használnak. Csak az a baj – mint elmondták – hogy a kecskémélet egyetemi órákon – Brigi vidékfejlesztő mérnöként, Bence pedig mezőgazdasági mérnökként végez – a biogazdálkodásról nem sokat tanulnak. Ezért is volt számukra nagy élmény, amikor Nemes Mátyásnál, a 2015-ös év és Gyöngyösi Sándornál, a 2019-es esztendő biogazdáljánál töltötték egy napot, a szomszédos Fülöpkajában.

Mindkettőjüket jól ismerem magam is. Nemes Mátyás híradós tisztként szolgált Kiskunfélegyházán, amikor a feleségével már volt egy hobbi kertjük. A tanyájukat 1991-ben vásárolták, Gyöngyösi Sándor javaslatára, aki a katonája volt. Amikor 1995-ben századosként nyugdíjba ment a honvédségtől, letelepedett Gyöngyösiéknél szomszédságában. Egy hektár föld veszi körül a tanyát, ennek negyedrészen fűlia alatt termelnek. Van földjük még ezenkívül is a fülöpkajai határában – a település 1150 lakójának kétharmada egyébként ma is tanyán él –, és legalább 40 féléle zöldséget szállítanak a budai ököpiacra. Közép-Európa legnagyobb ilyen piacára. A közelben gazdálkodik a két fiuk, Tibor és Gábor is élete párfájával –ők szintén biotermelőek, és mindkét családban három-három unoka van –,

DULAI SÁNDOR
A Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem nyugalmazott tanára, a Szabad Föld (a magyar vidék lapja) szerkesztője

1956 emlékezete a mai magyar történetírásban és a társadalomban*

Azt gondolhatnánk, hogy az állampárt tézi-sekben is rögzített hazugságaival, nyilvánosak vizionáló propagandáival nem érdemes vagy nem szükséges manapság, a XXI. században különösképpen foglalkoznunk, holott ez koránt-sem igaz. Az 1956-os események Kádár-rezim által megformált képét, amely hazugságokra és hamisításokra támaszkodott, a magyar társadalomnak nem is olyan könnyű meghaladnia. A kádári propaganda termékeiként megszületett történeti munkák még akkor is, ha a tényyszerűen közölték a történeseket, azok minősítése, magyarázata, a résztvevők motivációinak indoklása és a következtetések tekintetében nem szakadtak el a diktatúra által kreált koncepciótól, sőt ellenkezőleg a tényanyaggal szemben is annak igazolá-sára törekedtek. Fontos megértenünk, az 1956-os eseményekkel kapcsolatban jelenleg sem a pártfunkcionáriusoknak, a – Brusznyai Árpád, a Veszprém Megyei Forradalmi Tanács elnökének szavait idézve – „gyilkosoknak” kell igazolniuk tetteiket, nem az ő szavaikat, bizonyítékaikat te-kintik sokan *alapvetően megkérdőjelezhetőnek, hamisnak*, hanem a forradalmároknak és za-badságharcosoknak – vagy a történeti igazságot fontosnak tartó kutatóknak – kell bebizonyítani, hogy az ellenük felhozott vádak koholtak. Érde-kes vonása ez a hazai történetírásban, hiszen egy olyan korszakban keletkezett jegyzőkönyveket, vallomásokat, ítéleteket tekint mindaddig tel-jesen hitelesnek, amíg be nem bizonyítják az ellenkezőjét, amelyről többször megállapította már, hogy mindezek tudatosan, a változó kon-cepcióknak megfelelően hamisították.

Az események felidézése és történészek feltárá-sa ugyanakkor gyakran még a történészek szá-mára sem egyszerű feladat, hiszen a korabeli perek – amelyek iratai egy-egy kutatás fontos kiindulópontjai lehetnek – nem az igazság fel-tárására, hanem egy előzetes koncepció, vég-ső soron pedig a párt téziseinek igazolására tö-rekedtek. A második hazai proletárdiktatúra iratanyagának kutatója tehát több problémával kénytelen szembesülni. Az egyik ilyen a hiteles-ség kérdése. Az iratanyagban ugyanis elenyésző a *nem befolyásolásra szánt* források aránya. A fennmaradt források zömében a vádlottak és a

tanúk eleve a hatóságok, bíróságok vagy a köz-vélemény befolyásolásra törekedtek, így a pera-nyagokban szereplő adatokat sem fogadhatjuk el kritiká nélkül. Azt sem szabad elfelednünk, hogy 1956-1957-ben a rendőrség és a bíróságok elsődleges célja többnyire nem az igazság feltárá-sa, hanem bűnbakok találása és a azok meg-hurcolása volt. A nyomozati és egyéb hatósági iratok gyakran eleve meghatározott koncepció szerint készültek, így tartalmukat eleve erős kri-tikával kell fogadnunk, ám a koncepciók kívül egy vallomást befolyásolhatott akár a tanú sze-mélyes ellenszenve is.

A bíróságok munkájára pedig komoly hatással volt a vádlottak származása, azaz „osztályhely-zete”. Kahler Frigyes szerint „az ítékezés min-denben egyenes folytatása Rákosi osztálybírás-kodásának”. A vádlottak, tanúk írásba foglalt vallomásainál sem mindig tudjuk egyértelműen eldönteni, hogy a vallomás melyik részét *mondta valóban* a vádlott vagy tanú, mi az, amit *kényszer hatására* írt alá és esetleg mindehhez *mit írt hozzá* az államvédelem. A Magyar Néphadsereg alakulatainak jelentéseiben és alakulattörténe-teiben szereplő adatokat, eseményeket és minősítéseket ugyancsak kritikával kell kezelnünk, hiszen ezek célja sem az események tárgyilagos elbeszélése, hanem leginkább az alakulat, illetve az egyes tisztek tevékenységének, sőt „helytál-lásának” igazolása. A sajtóban megjelent cik-keket ugyancsak kritikusnak kell szemlélnünk, ezeket ugyanis eleve az olvasók befolyásolá-sára (mozgósítására, csillapítására) és csak kisebb részben tájékoztatásra szántak. Elkerülhetle-n volt tehát az egyes források összegzítése, ada-taik ütköztetése. A források kiegészítésének és ellenőrzésének egyedülálló lehetőségeit adják a szemtanúk visszaemlékezései, így néha módjok adtak például egyeztetni az iratanyagot az azok-ban szereplők emlékeivel.

Újabb problémát jelent, hogy a ránk maradt iratanyag lényegében elkerülhetetlenül torz és hiányos képet rajzol az eseményekről, a résztve-vőkről, a társadalomról és az országról. Egyrészt szembe kell nézni azzal, hogy a ránk maradt irat-anyag elsősorban a megtorlógépezet, a belügyi, az ügyészi és a bírói szervek hagyatéka. Ennek

következtében az eseményeknek és a társadalom állapotának egy olyan konstrukciójával találko-zunk, amely sok tekintetben az állambiztonság által teremtet „virtuális” Magyarország-képet őrizte meg és sugallja. A fennmaradt iratanyag ugyanakkor más értelemben is torzít, hiszen a kutatást óhatatlanul a büntetőeljárások tanul-mányozása irányába tereli. A korabeli sajtóban például több szó esik a fővárosba történő éle-lemszállításról vagy a közellátáshoz szükséges szén biztosításáról, mint az eseményekkel fog-lalkozó tanulmányokban. Az egész szocialista korszakra nézve alapvető kutatási probléma, hogy az 1945-től a sajtóban és a köznyelvben is fokozatosan teret nyerő bolseviv frazeológia szinte egyeduralgóddó az iratanyagban, így al-kalmas a társadalomban meglévő egyéb véle-mények és törekvések elfedésére.

Mindazon hőstettek ellenére, amelyet a ma-gyar forradalmárok akár a Corvin közben, akár az ország más pontjain véghezvittek, a forradal-m a rendszerváltozás után sem foglalta el a méltó helyét a nemzeti emlékezetben. Ebben ter-mészetesen jelentős szerepet játszott a forradal-m követő brutális megtorlás, amely hallgatást és elfojtást kényszerített a társadalomra, illetve a forradalmat ellenforradalomnak, a forradalmá-rokat „huligánnak”, „csőcséklének” minősítő ká-dári propaganda. A kádári propaganda mindent megtett a forradalom emlékének besározásáért, ennek egyik módszere az volt, hogy a forradal-márokat „köztörvényesítették”. A forradalmi te-vékenységet gyakran köztörvényes bűncselek-ménynek nyilvánították, így gyilkosság vádjával fogtak perbe forradalmárokat a tűzharc során elesett szovjetek miatt vagy ígyekeztek – gyakran minden alap nélkül – lopást, rablást vagy más bűncselekményeket terhükre róni. Az állampárt elvárásait és utasításait végrehajtó bíróságok tö-megével ontották a rendszerváltozás után sem-misnek vagy megalapozatlannak talált ítéleteket. 1956 emlékeztetének ellentmondásos fejlődéséhez nem csupán a Kádár rezsim megtorló politiká-ja, hanem a rendszerváltást követően kiépült fiatal demokrácia ebben a kérdésben mutatott enerváltsága is hozzájárult. 1990 után – talán részben az 1991 nyaráig tartó szovjet megszá-l-

lás miatt is – elmaradt a kommunista bűnökkel, múlttal történő szembenézés, még az 1956-ban fegyvertelen civilekre halálos sortűzeket lövőt parancsnokok sem kerültek börtönbe. A történé-szek ugyan komoly iratfelfutók munkát végeztek és a szakmán belül lefolytatták a szükséges vi-tákat az 1956-os forradalom és szabadságharc kritikusk köréiseiről, ám a társadalom szélesebb rétegeihez ezek a munkák, viták, eredmények alig-alig jutottak el, így társadalmi párbeszédre valójában nem vagy csak alig került sor. A törté-neti kutatás eredményei csak lassan szivárogtak le a közvéleményhez vagy a tankönyvekbe. Azok a generációk, amelyek a tankönyvekből még a ká-dári propaganda hamis állításait tanulták, felik napról a másikra az ellenkezőjét olvashatták az újságokban, hallhatták a rádióban. Az egymással vitatkozó forradalmárok és szervezeteik rivali-zálása, illetve egyes politikai pártok ígyekezete 1956 örökségének kisajátítására, legalábbis elb-onytalanította a társadalom és bizonyos fogik lehetlenné tette az eseményeknek, a nemzeti emlékezet szerves részévé válását.

A magyar forradalom válegtörténelmi jelentő-ségű esemény volt, nem véletlen, hogy a mai ma-gyar társadalom, sőt állam egyik alappillérének számít. Minden a forradalom alatt a harcokban, vagy a sortűzek során elesett, valamint a kádári megtorlás által kivégzett vagy börtönbe vetett áldozat előtti főhajtás, az egykori forradalmárok és mai szervezeteik előtti tisztelegés tehát nem csupán megemlékezés a hősökről és tetteikről, hanem a mai magyar társadalom alapvető érte-kéi melletti kiállás is egyben. A szovjet blokk megiegása 1956-ban Magyarországról indult és 1989-ben ott is fejeződött be a kettészakadt Né-metország keleti feléből a hazánkba menekült németek tovább engedésével.

GALAMBOS ISTVÁN

*) Jelen gondolatokat a szerző bővebben kifejtette a doktori értekezésében, amely könyv formájában 2016-ban jelent meg (Adalékok az 1956-os forradal-m és szabadságharc várpalotai eseményeihez), il-tetve Michalkó Gáborral és Erőss Ágnessel közösen írt tanulmányában (Pathos and the mundane in the symbolic space of 1956 revolution: the case of Cor-vin-passage, Budapest. ALMATOURISM& JOURNAL OF TOURISM, 7. 44-60. (2016)

Színtet lépni látszik a magyarellenesség, miután a Sepsi OSK futballcsapatának november 11-i hazai mérkőzésén kiverte a biztosítékot, hogy a ploies-ti-i vendégsturkolok saját házukban provokálták egészen szélsőséges módon a háromszéki nézőket. Túl azon, hogy az ember kiutasítja, vagy egyenesen kidobja otthonából az őt gyalázót, a magyarellenes gyűlölettel ezúttal nemcsak az a busznyí ember találkozott, aki idegenbeli fellépéseire is elksíri kedvenceit.

Szenzitív témák is részei a személyi kérdőív-nek: anyanyelv, családban vagy baráti társaság-ban beszélt nyelvek, nemzetiségi hovatartozás-uk. Kisebbségek, vallásgyakorlás, egészséguigy, valamint fogynatékosság, ezekre a kérdésekre nem kötelező választ adni. Az anyanyelv kérdés egy bilingvális válasz is megenged, de csak a ma-gyar nyelv megadásával engedélyezi a program. A vallási téma érzékeny: a kérdés az, hogy az il-lelő miként értelmezi ezt, vallási közösségekhez való tartozást, vallásgyakorlást, vagy csak a ca-láló hagyományok megőrzését. Még érzékenyebb téma a nemzetiségi hovatartozás, a kisebbségek dilemmája az Európai Unióban. Ha valaki magát a magyar nemzetiséghez tartozónak érzi, akkor engedélyezi a program más nemzetiségekhez való tartozását is. Kicsi annak a valószínűsége, hogy valaki önstigmatizáló megjelölést adjon magáról, mint pl. a roma és szinti nemzetiséghez való tartozás. Az opcionális kérdéscsoportba tar-tozik a polgárok egészségi állapota és a fogyaté-kosság. A Magyarországon élő lakosság egészségi állapota igen kifogásolható, ezt támasztja alá a számlálhatatlan szakmai és szervezeti jelentés, így ebben a szegmensben feltett kérdések meg-válaszolása nagy jelentőségű. Az egészségproblémákat, fogyatékossággal élők helyzetének és életkörülményeinek javítása érdekében a poli-tikai döntések pozitív befolyását eredményezné a jó válaszarány. Mindkét csoportnak szüksége lenne társadalmi és munkaerőpiaci esélyegyen-lőséget biztosító intézkedésekre, egy teljes élet érdekében, amit csak konkrét számadatok alap-ján lehetne kidolgozni.

A lakáskérdőívből nyert adatok megalapo-znak országos érdeklő döntéseket, rámutatnak a helyi ellátási, szolgáltatási és infrastrukturális igényekre és most először átvilágítják őket ena-giahatékonysági szempontból is. Ezért ennek a kérdőívnek pontos válaszai segítik majd a szük-séges új környezetbarát technológiára való át-állást, szorgalmazhatják új irányelvek kidolgo-zását, elősegíthetnek lakosságbarát támogatási programokat és infrastrukturális fejlesztéseket. A személyi kérdőívből nyert adatok alapvető demográfiai és szociológiai paraméterei a nép-számlálásnak, de döntő befolyásuk van az ország gazdaságára is. Ezért itt is, mint a lakáskérdőív válaszái, ill. a választadási hajlandóság befolyást tud gyakorolni az adatok kiértékelésében. Egy alapvető hiányszóagra is utal a személyi kérdőív: csak a két biológiai nem jóllehető, ellentétben a nemzetközi gyakorlattal, ahol egy harmadik nem is felvétetik az adatgyűjtésbe. A személyi kérdőív különböző kategóriáiban feltett kérdéseken ke-resztül ráláthatóvá válik pl. az intenzív elván-dorlás, ingázás korrelációja más paraméterekkel, megkérdőjelezheti a közoktatás és a felsőokta-tás rövidtávú politikai döntései hatékonyságát. Mostanáig háttérbe szorult és a komoly kiépítést

RUMPLER DIÁNA

Biztató jelek Szlovákiában

Október 29-én összevont megyei és helyha-tósági választásokon tartották Szlovákiában. Az ország történetében először történt meg, hogy a két választást egy napon tartották meg, az indok az volt, hogy így nagyobb lehet a választási részvétel, illetve nem kell duplán számolni a választási kiadásokat sem. Az első szempont alapján azt a problémát próbálták meg orvosolni, hogy a megyei választásokon hagyományosan alacsony volt a részvétel, ese-tenként alig haladta meg a 20 százalékot. En-nek az volt az oka, hogy a jelenlegi 8 megyés rendszert még Vladimír Mečiar kormánya ta-lálta ki, s az bizony eléggé mesterséges, logi-csátlan módon osztotta fel az országot. A fel-osztásnak erős magyarellesn éle is van, elég csak ránézni a térképre: Kelet- és Közép-Sz-lóvákában kelet-nyugati felosztást alkalmaz a modell, míg Nyugat-Szlovákiában, amely-nek déli részén többen élnek a magyarok, észak-délit. Ezt a Magyar Koalíció Pártja is erőteljesen kritizálta akkoriban, szociológusok pedig hangsúlyozták, hogy a polgárok máig nem tudtak azonosulni ezzel a művi módon kialakított rendszerral, azért a legtöbben ig-norálták a vele kapcsolatos választásokat is.

Nos, a helyzet a trükkös lépéssel javult, mivel a helyhatósági választások hagyomá-nyosan nagy érdeklődés mellett zajlottak, és szerencsére a javulás kihatót a magyar sza-vazók részvételi aránya is. Ez magyarázza a magyar jelöltek jó szereplését mind helyi, mind megyei szinten. A spórolás a belügy-minisztérium közleménye szerint viszont nem következett be, mivel a rendőrségnek megerő-

sított jelenléttel kellett biztosítania a folya-mat biztonságát, s a választási bizottságok is dupla munkát kellett, hogy végezzenek, dupla pénzért. Az eredmény azonban releváns, s a magyar közösség szempontjából hozott bizo-nyos megnyugvást. A népszámlálás szerint mintegy 8 százeleknyi magyarság számárá-nyán felül került be a megyei parlamentekbe, a 419 lehetséges mandátumból 54-et szerzett meg, a képviselői helyek 13 százalékát, s raj-tuk kívül más magyarok is bekerültek a me-gyei önkormányzatokba, függetlenül vagy szlovák pártok jelöltjeiként.

Ez utóbbi jelenségnél álljunk meg egy pil-lanatra. A szlovákiai megyei és helyi választásokról szóló törvények megengedik, hogy függetlenek is jelöljék magukat a megyei és a helyi testületekbe, sőt a megyei elnöki és a helyi polgármesteri posztokra is. A vonatko-zó törvények pontosan szabályozzák, mennyi támogató aláírást kell gyűjtenie az ilyen jelöl-tek az induláshoz. A törvényalkotó szándéka az ilyen lehetőség bevezetésével az volt, hogy a helyi és a megyei szintű politikát próbálják meg eltávolítani az országos szintű pártpoli-tikától. A jelöltek most is éltek ezzel a lehetőséggel, a független jelöltek messze a legto-bb mandátumot szereztek meg mindkét szinten, s nagyon magas lett a független polgármeste-rek aránya is. A pártpolitiká főleg a nagyobb városokban érzékelhető, a kisebb települé-seken elsősorban a jelölt ismertsége a döntő, nem pedig a pártkörtőlés. Létszégében tehát ók tekinthetők a választások győztesének, hi-gyen országos szinten a megyei képviselők 38

Magyarellesn őrjöngés a romániai stadionokban

Az utóbbi években a sportlétesítmények lelátóira költözött a romániai magyarellenesség. A nemze-ti szimbólumok vegzálása, a történelmi emlékek vesélyeztetésének változatlanul létező jelensége mellett a tribünökből áradó gyalázkodás ma már többeket foglalkoztat, mint a zászlók földözése.

Színtet lépni látszik a magyarellenesség, miután a Sepsi OSK futballcsapatának november 11-i hazai mérkőzésén kiverte a biztosítékot, hogy a ploies-ti-i vendégsturkolok saját házukban provokálták egészen szélsőséges módon a háromszéki nézőket. Túl azon, hogy az ember kiutasítja, vagy egyenesen kidobja otthonából az őt gyalázót, a magyarellenes gyűlölettel ezúttal nemcsak az a busznyí ember találkozott, aki idegenbeli fellépéseire is elksíri kedvenceit.

A 2017 óta a romániai élvonalban szereplő szé-kelyföltűt együttes drukkerei egyetlen nézőtéri rend-bontás kiróbbantói között sem szerepeltek, a kez-deti, emelt szintű kockázati szintről eggyel lejjebb is kerültek a székeleyk. Az elmúlt évek évté-ében – talán azért párhuzamosan, hogy a Sepsi fokoza-tosan csapatként is tényezővé kezdett válni a román élvonalban – mégis szinte mindennaposaká váltak a különböző, a magyarok kiírtására, de legalábbis az országból való eltüntetésükre buzdító lelátói „kasz-zusok”. Ma már az is bőven előfordul, hogy két bukaresti csapat közötti meccsen is felhangzanak a magyarellenes, Magyarország-ellenes rigmusok – csak úgy, időtöltés gyanánt, a miheztartás végett.

A különböző futballszakmai és nemzetközi em-berfogi fórumokhoz való apellálások gyakorlatilag eredménytelennek bizonyultak, a kirótt bírások alig haladják meg a formaság határait, azzal az in-doklással, hogy az érvényben lévő jogszabályok eny-yint írnak elő, illetve ennyit engedélyeznek. Hogy a vonatkozó törvényeket akár módosítani is lehetne, egyelőre fel sem merül, vagy ha igen, a kezdeménye-zés nem rendelkezett olyan politikai háttérrel meg-atással, amely révén az ügy meghaladhatná egy-egy parlamenti interpelláció szintjét. Az ugyanis gyakorlatilag annak beismérést jelentené, hogy ít bizony megoldandó problémával van dolgunk,

márpedig a kisebbségi kérdések megnyugtató meg-oldásának tézise Románia egy leghangosabban hangoztatott érve a nemzetközi szintéren. A romániai magyarság komfortérzetét, emberi méltóságát súlyosan sértő megnyilvánulások egye-lőre csak a formaiságot alig meghaladó büntető jellegű következményekkel jártak. Az augusztusi Kolozsvári Universitásra-Sepsi OSK meccsén tár-ténteket követte a legnagyobb szövetségi szigor, szurkolói magyarellenes megnyilvánulási miatt pénzbírsággal és két mérkőzéses szóló stadionbe-léptéssel sújtották a kolozsvári egyetemi klubot. A büntetés nyilvánosság előtti kommunikálása azon-ban nem haladta meg egy kiállítás miatti eltiltását, a közvélemény gyakorlatilag csak a szövetség hon-

sított jelenléttel kellett biztosítania a folya-mat biztonságát, s a választási bizottságok is dupla munkát kellett, hogy végezzenek, dupla pénzért. Az eredmény azonban releváns, s a magyar közösség szempontjából hozott bizo-nyos megnyugvást. A népszámlálás szerint mintegy 8 százeleknyi magyarság számárá-nyán felül került be a megyei parlamentekbe, a 419 lehetséges mandátumból 54-et szerzett meg, a képviselői helyek 13 százalékát, s raj-tuk kívül más magyarok is bekerültek a me-gyei önkormányzatokba, függetlenül vagy szlovák pártok jelöltjeiként.

Ez utóbbi jelenségnél álljunk meg egy pil-lanatra. A szlovákiai megyei és helyi választásokról szóló törvények megengedik, hogy függetlenek is jelöljék magukat a megyei és a helyi testületekbe, sőt a megyei elnöki és a helyi polgármesteri posztokra is. A vonatko-zó törvények pontosan szabályozzák, mennyi támogató aláírást kell gyűjtenie az ilyen jelöl-tek az induláshoz. A törvényalkotó szándéka az ilyen lehetőség bevezetésével az volt, hogy a helyi és a megyei szintű politikát próbálják meg eltávolítani az országos szintű pártpoli-tikától. A jelöltek most is éltek ezzel a lehetőséggel, a független jelöltek messze a legto-bb mandátumot szereztek meg mindkét szinten, s nagyon magas lett a független polgármeste-rek aránya is. A pártpolitiká főleg a nagyobb városokban érzékelhető, a kisebb települé-seken elsősorban a jelölt ismertsége a döntő, nem pedig a pártkörtőlés. Létszégében tehát ók tekinthetők a választások győztesének, hi-gyen országos szinten a megyei képviselők 38

lapján közzétett kommunikációból, illetve a kolozsvári klub Facebook-oldalán megjelentő közleményből ér-tesülhetett a dologról. Utóbbi is csak arról értesítette a szurkolókat, hogy csapatuk miért nem játszhatja a Cluj Arenában a következő két hazai bajnokit. A november 11-i események is csak azt követő-n kerültek be az információs fősordba, hogy a háromszéki főváros roma színzínázának igaz-gatónöje, Anna Maria Popa nyílt levélben kelt ki a dél-romániai ultrák megnyilvánulásai – egyál-talan: a jelenség –, de még inkább annak hatásá-gi tolerálása ellen. A rendszeres meccsré járónak számító kultúrmenedzser a rasszizmusról szóló 54. törvénycikelyre hivatkozik, és a lehető legszigo-ribb büntetést követeli a jelenség visszaszorítása érdekében, anyaként, állampolgárként és szurko-lóként egyaránt megalázónak neveze a már-már mindennapos lelátói gyalázkodást. A tiltakozási lavina következő hullámaina a sepsizsentrőgyör-gyi önkormányzat úgy döntött, panaszlevéllel for-dul az Európai Labdarúgó Szövetséghez, a hason-ló jogszertések követésére létrehozott Mikó Imre Jogvédő Szolgálat is hasonlóképpen. A politikum is bekapcsolódni látszik a tiltakozási folyamatba, Kulcsár-Terza József RMDSZ-parlamenti képviselő levetelt intézett Lucian Bode belügyminiszterhez, amelyben többek között olyan kérdések szerepel-nek: meddig lehet még eltűnni az ilyen viselkedés az úgynevezett szurkolóktól? Minek kell történnie, hogy az illetékesek lépjenek, elejét véve a súlyosabb esetek, szurkolói összecsapások előfordulásának? Milyen intézkedéseket terveznek, hogy a sportese-mények ismét civilizált körülmények között, a fair play szabályai szerint történjenek?

A politikusi kezdeményezés azért tűnik jóval fontosabbnak a szurkolói vagy magánemberi til-takozásoknál, mivel a jelek szerint csak a meglévő törvények szigorú alkalmazása, illetve azok tová-bbi szigorítása fekézheti meg a jelenséget. Mielőtt a tényleges összecsapásokra kerülne sor, a háromszé-ki szurkolók szerint ugyanis nincs már hová hát-rálni. Márpedig egy hasonló szurkolói összetűzés bőven kimerítené az etnikai alapú konfliktus fo-galmát, a nemzeti-kisebbségi kérdések példaszéri rendezésével dicsekő Romániában újra a ho-vartározásukban, nemzeti azonosságukban megala-zott emberek csapnának össze olyan tömegekkel, amelyek provokatív magatartását jelenleg szinte pártolják elnézi a hatalom. A kormányon lévő RMDSZ-re most roppant fon-tos feladat vár. Koalíciós partnerként ugyanis im-már nemcsak a magyar kisebbség gazdasági jólétét biztosító ügyekben kellene „érdekvényesíteni”, hanem a jóval kényesebb nemzetiségi kérdésekben kell megpróbálni maga mellé állítani a két leg-na-gyobb romániai pártot. Aki hasonló ügyekben ha-gyony nehezen mennek szembe saját véleményükkel, a közvélemény gyakorlatilag csak a szövetség hon-

százalékát szerezték (ez 159 helyet jelent), a polgármesteri posztoknak pedig a 46,5 száze-lékát, így 1349 településen lesz független pol-gármester az elkövetkezendő négy évben. A jelenség persze reflektál a szlovák belpolitika állapotára is. A 2020-ban parlamentebe került pártok eléggé lejáratták magukat, a kormány elvesztette parlamenti többségét, s az ország az előrehozott választások árnyékában él. Az is figyelemre méltó jelenség, hogy több ország-gyűlési képviselő is indult helyi mandátumért is, s a legtöbbjük megbukott a mostani megmé-rettetésen. Ez arra utal, hogy az embereknek elégük van az öncéli parlamenti veszekedé-skből, illetőleg visszatetsző volt a választók számára, hogy a jelenlegi gazdasági helyzet-ben valaki két képviselői fizetést is kapjon.

Magyar szempontból viszont az a fontos, hogy a helyzet visszazökkent a 2009-es párt-szakadás előtti állapotba, az egységes MKP-nak kb. ugyanennyi megyei képviselője volt az ezredforduló után. Fontos tehát, hogy sikerült elkerülni a szavazatok megoszlását, tekintetl arra, hogy az elmúlt évtizedben három me-gyei és helyhatósági választáson is az MKP és a Most-Híd egymás ellen indult, s így sok szavazat elveszett.

A tavaly egységesült magyar párt, a Szö-vezeték 263 polgármesteri helyet szerzett meg, ebből 222-t a párt egyedüli jelöltjeként, 41 posztot pedig koalícióban. 1969 jelölt szerzett mandátumot a helyi képviselőtestületekbe, s további 69 koalícióban indulva. Szlovákiában 2927 város és község található, látható tehát hogy sikerült megszerezni a polgármesteri posztok 9 százalékát, s természetesen a füg-getlen polgármesterek között is vannak még magyarok.

CSÁKY PÁL

SZERBIA: Történelmi jelentőségű választói támogatás

November 13-án nemzeti tanácsi választáso-kat tartottak Szerbiában, összesen huszonhárom országos kisebbségi önkormányzat össze-tételéről döntöttek az egyes kisebbségi válsz-tói névjegyzékeken szereplő szavazópolgárok, mintegy 456 ezer ember: a magyarok mellett a horvátok, a bunyevácok, a szlovákok, a ruszi-nok, a románok, a romák, az oroszok, a görög-ök, a lengyelek, az askáliak, az egyiptomiak, a bolgárok, a csehek, az albánok, a vlahok, az ukránok, a németek, a bosnyákok, a macedón-ok, a montenegróiak, a goránok, a szlovének (négy kisebbség esetében eklektori választásra került sor, a többiek közvetlenül voksoltak).

A Szerbiában élő magyarok saját nemzeti tanácsuk, a Magyar Nemzeti Tanács új ösze-tételét választották meg. A jelenlegi szavazás eredmény tekintetében nem volt kétséges, hiszen egyedül indult a Vajdasági Magyar Szövetség által fémjelzett Magyar Összefogás lista, viszont a magyar közösségnek a rész-vételi arány tekintetében kellett nagyot pro-dukálni, hiszen a tömegesség a közösség és a politikum legitimitását, érdekérvényesítő képességét és a kisebbségi jogok nyújtotta terek további belakását, a megkezdett épít-kezések folytatását teszi lehetővé, zökkenő-mentesebbé) a jövőben.

A vajdasági magyar közösség és a Vajdasági Magyar Szövetség, illetve a Magyar Összefo-gás ezúttal is letette az asztalra, amit kellett: a lista több voksot kapott, mint ahányan négy évvel ezelőt összesen részt vettek a nemzeti tanácsi választáson, pedig akkor kihívója is volt a Vajdasági Magyar Szövetség által indí-tott listának.

A Magyar Összefogás és a VMSZ soha nem látót történelmi sikert aratott, és az új ösze-tételű Magyar Nemzeti Tanácsnak erős legi-timitása lesz – hangsúlyozta Pásztor István tanácsi választáson, pedig akkor kihívója is volt a Vajdasági Magyar Szövetség által indí-tott listának. Az összeírásban is részt vettem, instruktor-ként hét számlálobiztos munkáját ellenőriz-tem, s már akkor megtapasztaltam ezt az erős ragaszkodást a szülőföldhöz, ami a vajdasági magyar sajátja, köszönhetően az *én itthon vagyok itthon, engem is irjanak össze, meg ha kint dolgozom* is mondatoknak.

Nem tudjuk, mennyien élünk ebben az or-szághban, Vajdaságban, egy-egy településűn-kön, hányan vagyunk mi, vajdasági magya-rok, a népszámlálási adatokból hamarosan közzéteszik a fő számokat, és aztán majd fo-lyamatosan a többi információk, a részleteket, melyekből következtetéseket lehet levonni és összehasonlításokat, elemzéseket végezni. Le-het, hogy az derül majd ki, hogy a nagyon-na-gyon kevesen éljük a mindennapjainkat itt-hon az egykori impozáns, háromszázeezes közösséghez képest, ám akkor is: negyvene-zen itthon akarnak magyarként élni, s gyer-meikekre, unokáikra magyar jövőt akarnak hagyományozni.

FEHÉR MÁRTA

Így némi megnyugvást hoztak az összevont megyei és önkormányzati választások a fel-videki magyarok számára, elemzők azonban arra is figyelmeztetnek, nem szabad elégedet-len hátra dőlni, az országos választás teljesén más logika szerint zajlik majd. Szlovákiában ugyanis arányos választási rendszer műkö-dik, s az egész ország egy választókörzetet alkot. Az emberek pártokra szavazhatnak, s a közvélemény-kutatások alapján a sokszor idegesítő belső vitákat produkáló Szövetség épp a bejutás határán billeg.

LÁTSZAT ÉS VALÓ

Az Orbán-kormány nemzetpolitikájának értelmezéséhez

A liberális történeti elbeszélés, a fejlődési idealizmus és a nemzetközi jog válsága, valamint az „új jobboldal” és az azzal szembenálló woke mozgalom megváltoztatta a kisebbségi kérdés és a kisebbségvédelem tartalmát. A határok minőségének megváltozása után továbbra is kérdés, hogy az anyaország segítségével megváltoztathatók-e a kisebbségi közösségeket érintő hosszabb távú gazdasági, társadalmi, közösségi folyamatok? A transznacionalizáció és a nemzetállami törekvések párhuzamos erősödésével mennyiben tarthatók fenn a kisebbségi párhuzamos társadalmak mint politikai közösségek? E nagy általános kérdések árnyékában vázlatosan ismertetem az eddigi három Orbán-kormány magyarságpolitikájának legfőbb jellemzőit és következményeit.

A Fidesz a határon túli magyarság „problémakörét” *nem mint teherként*, hanem mint természetes adottságot fogja föl. Ebből két dolog következett. Egyrészt, a szakértők ezen a párton belül néztek szembe a legkövetkezebbekben a magyar kisebbségek autonómiaátörékezésének kudarcával és a magyar–magyar viszony intézményesítésének szükségességével. Másrészt, a schengeni egyezmény éltetése azzal fenyegetett, hogy a kárpátaljai, erdélyi, vajdasági és horvátországi magyarság kapcsolattartása Magyarországgal meglehezül. Az 1996-os kezdeményezést feljuttva, a kormány 1999 februárjában Budapesten, a határon túli és a magyarországi parlamenti pártok részvételével létrehozta a kapcsolattartás folyamatossága érdekében a *Magyar Állandó Értekezlet* (MÁERT). Ez legitimálta a magyar nemzet (kulturális) intézményi reintegrációjának koncepcióját, amelynek része a státus/kedvezménytörvény is. A Fidesz-politikusok és az apparátusuk nem élte meg határátlépésként a kisebbségi elittelkel „szemben” programjaik bevitelét. Azonban mindez odaátról nézve az előző kormányok „jövővé”, „magyarságmentő” lépéseihöz képest sokkal radikálisabb beavatkozásnak tűnt. Ráadásul, a Fidesznek minden régióban megvoltak a generációs szövetségei a kisebbségi pártokon belül, akiket helyzetbe akartak hozni.

A Fidesz az addigi támogatások fenntartása mellett, kiharaszálta a megnovekedett politikai és anyagi lehetőségeket, megőrsítette a *programfi-nanszírozást*. A másik nagyon fontos eleme ennek a kormányzati munkának, hogy a MÁERT-szakbizottságok, a határon túli felsoktatási-fejlesztés, a státus-kedvezménytörvény megvalósítása révén a magyarországi közigazgatásba számonkérhetően bevítte a magyarságpolitikát, mint hivatali szakkérdést.

A *harmadik Orbán-kormány* (2014–2018) magyarságpolitikáját markáns, már nem csak érzékenyítő, hanem a kisebbségi kézfogó modelló program megvalósítása jellemezte. Ezek jórészt a hatékony gyakorlatokból, a kisebbségi helyi vezetők vízióiból épített folyamatosan kommunikált programok. Lényegében a Fidesz magyarországi vidékpolitikájának exportjóról, transznacionalizási folytatásáról van szó. Ez folyamatosan változó viszony, és 2010-től kezdve a többközpontúság működik, de ebben egyre csökken a kisebbségi eliték szerepe. A kisebbségi magyar elittelők tő honországi kormány koalíciós viszonyok folyamatosan megkövetelték a koordinációt a hatékony interetnikus pártközi alkukhoz (kinevezések, projektek, egymást kiegészítő szavazások stb.). Ehhez képest a Budapest felé fordulás azzal járt, hogy elindult a külön-külön lob-bizás a Fideszen túli személyeken, érdeksoprtokon keresztül, így aztán kvázi versenyhelyzetek alakulnak ki a magyarországi forrásokért. S ebben megnit a magyarországi pozíciók erősödnek.

Nyugat-Európában az új magyar diaszpóra (munkavállalók) intézményesülését támogatják és ehhez kapcsolódó programokat működtetnek (Kőrösi Csoma, Mikes, Julianus, ReConect Hungary, külföldi cserkészret, hétvégi iskolák stb.).

A vezérdemokrácia patronázs-viszonyai között nem a szakpolitikai logikák, hanem az egymással versengő csoportok központi befolyása határozza meg a programokat. A miniszterelnök alatt még 6–7 vezető politikus és 15–20 külön nemzetpolitikai intézmény viszonyrendszer alakítja ez a politikát, amelyhez kapcsolódnak a külhoni magyar politikai klientúrák.

Mindezeken túl a legfontosabb elem a határon túli magyarok költségvetési támogatásának rendkívüli dinamikája. Míg 2010-ben az állami költségvetésből 13,8 milliárd forintot tettek erre a célra, addig 2018-ban 138,6 milliárd forintot, tehát közel a tízszeresét, amely az összköltségvetésen belül is jelentős aránynövekedést jelent (2010: 0.098%; 2018: 0.648%). Az igazi váltás 2015–2016-ban történt, amikor is a költségvetésen belül az arány 2,5-sze-re

sére nőtt. A célokat tekintve pedig, az oktatási támogatások fenntartása mellett, a harmadik Orbán-kormánynál a gazdaságfejlesztési támogatások lettek a meghatározók az egész támogatáspolitikán belül. A külhoni magyarok számára a magyar állampolgársági könnyített megszerzése az egyéni magyarsági emancipáció lehetőségeit teremtetle meg. De ezzel egyben utat nyitott egy új magyar állampolgári azonosság és azonosulás előtt, amely felülírhatja a kisebbségi identitást. Itt természetesen nem állandó, kőbe vésett kánonokról van szó; egyénenként változó a magyar állampolgárság és a kisebbségi magyar önazonosság viszonya.

Tovább mélyül a magyar kisebbségi eliték legiti-mációs válsága (kit és milyen alapon képviselnek, ki határozza meg a közösségi érdekeket), valamint az „anya”-országának és a többségi nemzetnek való kiszolgáltatottság. Egyre nehezebb lesz ebben a viszonyrendszerben önálló politikai szereplőként tevékenykedni, a regionális szempontokat érvényesíteni, a kisebbségi közösségen belül belső, demokrati-si fórumokat működtetni.

A párhuzamos kisebbségi társadalom építésének programja mint összefoglaló közpolitikai program megrekedt. Közben a Székelyföldön (a tömbmagyar területek közül egyedülként) egy új otthonteremté-si identitásépítő folyamat zajlik, amelyre már nagy hatással van a transznacionalizáció. Egyrészt, a kettős állampolgárság révén, másrészt, a nagyszámú vendégmunkás tapasztalatainak, a külföldi mintákának a hatására, ami már ma is a régió mo-dernizációjának motorja.

A magyar kisebbségpolitikákat Szent Grájljának tekintett autonómiaátörékvések a posztjugoszláv térség kivételével, ahol már léteznek a magyar nemzeti tanácsok, illuzórikusak váltak. Az észak-ész-tiai eset nyomán, amikor Oroszország a kettős állampolgárok védelmére hivatkozva avatkozott be Grúziában, százezres kettős állampolgár népesség autonómiaigényének intézményesítése nem reális elvárás a szomszédországi politikai elittelők.

A rendszerváltás utáni Közép-Európában egy-szerre van jelen a renacionalizáció, a nemzetállami szuverenitás intézményesítése és a transznacionalizáció az Európai Uniós integráció, az internet és a globalizációs folyamatok nyomán. A magyarországi és a szomszédországi nemzetépítések közü szorult magyar kisebbségi közösségek elitjei maguk is kisebbségi (párhuzamos társadalom és-) nemzetépítők.

Maga a regionálisan és kulturálisan tagolt ma-gyar kulturális nemzetlen túl a *határtalanítás eleve a többközpontúságból indul ki, azok között teremt átmenetet és kiegyenlítődsét. Miközben a magyar nemzetépítés egyik évszázados problémája a regionális érdekek megjelenítése és érvényesítése.* Az utóbbi harminc év tekintetében Magyarországon egyértelmű az önkormányzati, különösen a megye szintű jogosítványok elorsorvasztása, az uni-ós régiók kialakításának elmaradása és helyette a központi állami irányítás növekvő szerepe. Közben a szomszédos országokban a magyarkatla területek sajátos nemzetiségi gondjait a helyi önkormányzatok belül részben lehet kezelni. A Fidesz/NER terjeszkedés azonban kérdésessé teszi, hogy az 1989 utáni nagy regionális, kisebbségi magyar politikai közösség önállósága mennyiben maradt meg? Mennyiben válnak ezek diaszpóra közösségekké, ahol a közösségi képviselőit a budapesti kormányzat vagy a többségi nemzetállami elit választja ki? Mindeközben ezek közül a kárpátaljai és a vajdasági magyar közösségből folyamatok a kivándorlás, amelyet exodusnak is tekinthetünk, mert nem lát-szik megállíthatósáak.

A magyar politika rendszeren belül a két nagy politika tömb belső koherenciáját az egymás ki-zárására törekvő modernizációs antinacionalista beszédmód teremtette meg. Ebben a helyzetben a Fidesz-politikusok szabadelvű nemzetfelelősa-ga nem változott, „pusztán” alárendelődött a pártpo-litikai és a közbeszédbeli legitimációs versenynek. A párt konzervatív fordulatát a legmarkánsabban a „nemzetpolitikában” lehetett manifestálni. Az autonómiaomozgalmak eredménytelensége nyomán a magyarságpolitikában a baloldall a nemzetközi és a kétoldalú kisebbségvédelemben gondolkodott, és a szomszedsági kapcsolatok javításától, valamint a magyar pártok kormányzati részvételétől remélte a külhoni magyarság problémáinak kezelését. Ezzel szemben a jobboldal döntően a kulturális nemzet intézményes kapcsolatépítését (nemzeti reintegrá-ció) szorgalmazta és a kisebbségi kérdés kezelését helyezte előtérbe a szomszedsági kapcsolatokban.

Csakhogy ma ez az új jobboldal (NER) meghatá-rozta nemzetegyesítés valójában az egyik politikai oldal politikai közösségépítésének része, olyan po-litikai nemzetnek, amely egyközpontú és retorika-ilag kizárja a másként gondolkodókat. A

A katarzis szüksége

A 95 éves Kende Péter éltetése

A cimbeli kitétel Jászi Oszkártól származik, ami a tudós szociológus Kende Péterre két ok-ból alkalmazható, egyrészt mert 1956 "tisztító viharas hatására az ő élete is katarzison ment át, másrészt Jászi Oszkár munkáiból is adott ki köte-tet. Mai bölcsességével biztosan nem veszi rossz néven, ha szálínálisa időszakára emlékeztetünk a múlt század ötvenes éveinek elejéről, ugyanis onnan érthető az ő »damaszkuszi útja«, anélkül, hogy megtagadta volna idealisztikus szocialista gyökereit.

Személyesen a Bécsi Napló létrejötte után is-merkedtem meg Kende Péterrel, amikor az 1978-ban létrejött Magyar Füzetek kiadójaként kereste az együttműködést. Ma már történelem, de a mi composernek nevezett betűfejes frögéptünkön történt a szövegszerkesztés F. M. jóvoltából, aki egyben a kapcsolatok elmélyítésében is tevékenyen közreműködött. A kölcsönös bízalomnak köszön-hetően nem avatkoztunk bele a két vállalkozás önálló vezetésébe, s ez annyira harmonikus-sá tette kapcsolatunkat, hogy Király Béla is bekap-csolódott a vállalkozásba, Kende Péter pedig egy-re-másra szervezte a magyarországi disszidensek-kel a találkozókat Bécsben, amiről természetesen a közvetlen érintetteknek kívül senkinek sem volt szabad tudnia. Akkor még egységes volt a tábor, olyanynyra, hogy a tudós hívós távolságtartásá-va egyik, már a rendszerváltozás közeli találkozó után megállapították ha Magyarországon több párt részvételével demokratikus választásokra kerülne sor, akkor hamarolódna a politikai hatalom : 1/3 MSZP, 1/3 a liberális baloldal, 1/3 pedig a konzervatív csoportosulások között oszlana meg a szavazatok száma.

A párhuzamos kisebbségi társadalom építésének programja mint összefoglaló közpolitikai program megrekedt. Közben a Székelyföldön (a tömbmagyar területek közül egyedülként) egy új otthonteremté-si identitásépítő folyamat zajlik, amelyre már nagy hatással van a transznacionalizáció. Egyrészt, a kettős állampolgárság révén, másrészt, a nagyszámú vendégmunkás tapasztalatainak, a külföldi mintákának a hatására, ami már ma is a régió mo-dernizációjának motorja.

A magyar kisebbségpolitikákat Szent Grájljának tekintett autonómiaátörékvések a posztjugoszláv térség kivételével, ahol már léteznek a magyar nemzeti tanácsok, illuzórikusak váltak. Az észak-ész-tiai eset nyomán, amikor Oroszország a kettős állampolgárok védelmére hivatkozva avatkozott be Grúziában, százezres kettős állampolgár népesség autonómiaigényének intézményesítése nem reális elvárás a szomszédországi politikai elittelők.

Keresetlen szavakkal

S. Csoma János 80. születésnapja

Kedves János! Mielőtt tulajdonképpeni monda-nivalónkba vágnánk, kiemelt köszönettel fejezzük ki azt az egyszerű tényt, hogy hosszú éveken át voltál közénk és velünk. A kijelentés helyesbítést igényel, ugyanis valahányszor összejövünk, Tégéd mindig emlegetünk, sőt, annyira igényeljük jelenlétedet, hogy ha másként nem, hát Rád csón-getünk. Személyedet azok felé is közvetítjük, akik legutóbb szegődtek hozzánk. Vagyis egyike vagy azoknak, akik baráti légkört, családias hangulatot teremtettek szerkesztőségünkben. Tudjuk, az a fe-lelősségteljes munka, amit velünk együtt végeztél, Neked is szemleli-lelki igény volt.

Nem felejtettük el az a történetet, amikor Ha-nák Tibor azzal az ösztinsséggel hűtötte lelke-sédesedet, hogy lapunk bizony nem tud fizetni honoráriumot. Te azzal válaszoltál: mi az, hogy honorárium? Ha tehennéd, inkább Te fizetnél a lapnak, csak munkás közreműködője lehess. Az-tan sokat gondolkodtunk a jövőnkön, amikor még tőlünk 65 kilométerrel keletnek ért véget a világ, a mi világunk. Te ebben az abszurd helyzetben is megjegyezted: az lesz majd nagy esemény, ha Budapestről tudósít a Bécsi Napló.

Aztán ezt is megéltük, és elsőként Te tudósítottál Budapestről még a rendszerváltozás előtt: „*Mint a Bécsi Napló megíhvott munkatársra vettem részt a Budapesten másodsor megrendezett Magyar De-mokrata Fórum ülésén, 1988. március 6-án a nép-ligeti Jurtá Színházban*” – kezdod első, helyszíni tudósításodtál. Hósi napok virradtak ránk, mi pedig még nagyobb lelkesedéssel folytattuk munkánkat.

A határon túli magyarság kérdése alárendelődött a magyarországi pártpolitikai viszonyoknak. Nem a határon túli magyarok problémái, hanem a hoz-zájuk való viszony vált témává.

Az Orbán-kormányok nemzetesítő sikerpropa-gandájának a szomszédországi magyar támogatás-politika eredmények napj felmutatása vált egyik meghatározó elemévé. Ezzel a kormány nemzeti elkötelezettségét látják bizonyítva, ez is hitelesít-heti azt a tételt, hogy a nemzet/ország érdekeinek a Fidesz a hiteles képviselője. Ugyanakkor ez az-zal is jár, hogy a „tűltámasogatott” határon túliakkal szemben megjelenik a jóléti féltékenység és csökken az irántuk tanúsított szolidaritás. Annál is inkább, mert lakó- és munkahelyen a magyarországiak legy-gyakrabban a határon túliakkal találkoznak, mint más országokból érkezett „idegenekkel”.

Az új magyar térségi politika a nyaghatalmi át-rendeződés során egy köztes és közvetítő helyzetbe szeretné látni magát, a V4-ek közös fellépése révén és a posztjugoszláv államok Európai Uniós integrá-ciójával – a nemzetközi szintén ennek a víziónak rendelte alá a magyar kisebbségek kérdését. Ugyan-

Jellemző Kende Péter magatartása, amely a Ma-gyar Füzetekben tükröződik. Érdemes felidézni a tízvenes (1978–1988) 19/20. szám változatlanul óvatos szellemét. Hogyan is ítélte meg a szerkesz-tőként és kiadóként tevékenykedő Kende Péter az érzékelhető, de még alig értékelhető változásokat? Tényként állapítja meg, hogy »a magyar políti-kai-szemleli élet megkezdte a demokratikus Eu-rópához való vissza-felzárkózását, s ebben talán nekünk is volt valamennyi részünk». Majd a rá annyira jellemző módon következtet: »Az óvatos-ság azt követeli, hogy ne tegyünk ígéretet a követ-kező évtizedre, – még szűkebb »hatáskörünkben sem. De annyi bizonyos, hogy az új magyar szel-lemi felszabadulás még csak kezdetén tart. Tehát folytatni kell addig is, amíg egy új, jobb, szeren-csesebb nemzedék nem veszi a stafétabotot...»

A cselekvőkészség ellenére felelősségteljes feke-zettségre enged következtetni ez a magatartás, ami híven tükrözi a nyugati magyar politikai emi-gráció 1956-ból leszűrődött traumáját. Mint ahogy sokakat, Kende Pétert is sodrásukba vontták a meglepően gyors változások. Bár nem pályázott parlamenti képviseletre, a Szabad Demokraták Szövetségében vélte megtalálni számításait, így az ő politikai pályája is lehanyallott az SZDSZ szétesésekor. Mégis elmondható róla, hogy 1956 hűségese örököséket becsmellett helytállt. Ebben az összefüggésben azt egész egyéniségére jellemző magatartására emlékeztetni: sohasem vesztette el önmuralmát, s ellenfeleivel szemben is korrekt módon viselkedett.

Kende Péter az 1956-os emigráció kimért, tu-dós személyiségeként érdemel elismerést és meg-becsülést.

—deák—

A várakozás margójára

– Rakovszky Zsuzsa December című verséről –

„Birtokba venni miért kívánjam e meddő és sötét időt? E nyirkos és villanyfények között imbolygó délutánban kinek érzekei ne sejtjenek meg az év legmélyebb pontját – a várakozás idejét, az átmenetét? A közt vagy átjárót két ismeretlen tér közt... A vonulást a kiszáradt medren át. Az üzletek fölött, fenyőgallyak közé fűzött meztelen villanyégők világolnak a ködben, melynek sem centrumát, sem szilárd partját nem érezni. Érzékeim is alacsony láng-ra csavartan égneek. Miért akarjam lángba botítani e homályos téli ért, az alkonyt? E szétfolyó időt, amely sem vágvát a szívnek, sem örömet az elmének, sem elragadtatását a léleknek nem ismeri? Szélbe vetetten az ellenállás nélküli közegeben elszórnak tetteim. A hídön, a fekete víz felett, ritkítva a ködöt, a sárga kandelaberek lobbantják föl a szél testét. Ki mint folyóba fog lépni a mi időnkbe, majd a sötétén áradó, vízszagú szélben érez először önmagára. Most nincs tárgyva még a vágynak. Várakozz...”

A téli hónapok szűrkeségében elindulni, kilépni a biztonságot adó otthon melegéből és kényelméből; elkezdeni egy újabb munka-hetet, elviselni a kollégákat, a körülöttünk tü-lekedő embereket a metróban; igen, ez embert próbáló. Kód van, szítaló, amelyben az utca végéig sem látni, és jól esik, ha ebben a to-pagatózó létezésben egyszer csak megpillantjuk egy lámpaoszlop fényét, vagy ha a karácsonyi vásárok fényfüzérei barátságosan hívogatnak.

Találkozás Széchenyiekkel/Széchenyiekkel I.

Nem először kerül a kezembe „széché[ne]yis” anyag, és mégis mindig rácsodálkozom. Nem arra, hogy vannak művek, dokumentumok az Osztrák Nemzeti Könyvtárban, abból igen bő a választék, hanem arra, hogy milyen sok tagja van a családnak. Számomra új nevek bukkannak fel, olyan szemé-lyek, akik valami figyelemreméltót, értékeset alkot-tak. Volt már a munkaszatalomon Gróf Széchenyi Miklós (1868–1923) győri és nagyváradi püspök nyomtatott beszédei (1910): I. X. Pius pápához , II. Emlékbeszéd II. Szilveszter pápáról, a magyar szent korona adományozójáról.

Bevallom, nem volt ismert előttem a szerző neve, állományvédelmi szempontból pedig a kinyomta-tott művel csak kisebb dolgom akadt, de mégis el-gondolkodtató, hogy napjaimban, vagy munkám so-rán mennyi találkozásom volt (a) Széch[e]nyiekkel.

Hasonlóképpen kezembe került Széchenyi György (1592–1695) *Epistolae ad pontifices, impe-ratores, reges, electores, principes, ministros, belli-ducas, alioquo illustres uevi sui viros datae, et vi-cissim ab illis acceptae...*, c. munkája. Széchenyi Pál és Miller Jakob Ferdinánd kiadásában (Pest, 1807).

Ugyancsak egy zongoradarab a Zeneműtárból, ahol az ajánlásban szintén feltűnik a Széchenyi név, az „*Ábránd. Zongorára szerzé s nagyműtősségi sávár-ri s felsővidéki Gróf Széchenyi Pál úr cs. k. Kamarás és valóságos [...] ajántja Allaga Géza*.” [Schwärmere.

Pfir Klavier bearbeitet und Sr. Excellenz dem Grafen Széchenyi gewidmet von Géza Allaga. (Klavier)”

Ezt követően kezdett csak igazán érdekelni, vajon mennyi anyag található a könyvtár állományában a Széch[e]nyiek)ről, vagy olyan dokumentum, amelyik kapcsolódók hozzájuk? Azt hiszem, a katalógusban szereplő címek, a család számos generációján ke-resztül alkotott művek felsorolása már önmaguk-ban is kitennének egy könyvet, a róluk írt terjedel-mes publikációk említése nélkül is. Ezenkívül azt vannak még a nem könyvformátumú kiadványok, levelek, képek, fotók stb., közötti példái az, ame-lyiken Gróf Széchenyi Gyula (1829–1921) a felesé-gével, Zichy-Ferraris Karoline grófnővel látható. Lám, Ferencen, Istvánon majd Zsigmondon kívül számos más családtag is előbukkan...

Gróf Széchenyi Viktor (Pozsony, 1871–1945) volt az, aki előszavával is támogatja a *Nemes családok története* című füzetsorozatot (1937), amelynek szerzője, Schneider Miklós megpróbálta ismertetni és áttekinthetővé tenni a nemesi családok össze-fonódását.

Rakovszky Zsuzsa versének alaphelyzete is ezt a hétköznapi tapasztalatot állítja az olva-sók elé. A szöveg ugyanakkor elmélyülésre, mondatainak lágy hömpölygése elcsendesé-désre hívja olvasóját.

A vers kezdőmondata, egyben kérdése a ver-set lezáró utolsó, felszólító mondatig, a vára-kozásban való megnyugvásig ível. Egyfajta belső feszültség hatja át mégis a vers sorait, amelyek meg-megtörve, egymáson átbukva a víz sodrásához hasonlóak. Mintha a szöveg szerkezete már magában hordozná a benne felfedezhető idő-témátikát: a vers zárlatában ugyanis a folyó képzetéhez az idő tapasztala-ta, az állandó elmúlás, ugyanakkor a szüntele-n, már-mindig-is-tartó eljövétel gondolata kapcsolódik.

Rakovszky Zsuzsa szövege a decemberi sötétség képével indít, egy „villanyfények kö-zött imbolygó délután” felidézésével, amelyben a bizonytalanság és az átmenet létélmé-nek körvonalazódik, és amelyben a tér és idő megszokott koordinátiái válnak kérdésessé. Az imbolygásban rejlő bizonytalanság, ille-tve a vers többi jelzője, mint a meddő, a nyir-kos, a sötét, a homályos és a szétfolyó, mind ennek a térben és időben való átmenetnek, a léthelyzetben keresett biztos pont hiányá-nak a képzetét erősítik. Ebben a decemberi homályban, amelyet a tájékozódásban való képtelenség jellemez, a verseszólító pisálkóló villanyégőkhoz hasonlóíak érzekeinek gyenge-ségét. „Érzékeim is alacsony lángra csavartan /égnek.” A következő mondatban, kérdésben azonban éppen ezt az alacsony lángon való égést fokozza a lángba borítás éres képze-te, amely a téli óra homályosságával, az alkony tompaságával, az év legmélyebb pontjával ké-pezt ellentétet a szövegben.

Rakovszky képei, versben megjelenő topo-szaí, mint az éjszaka, a tél, a vándorlás, az át-menet, a híd, a lángra lobbanás mint a vágy képi megfelelője, illetve a víz, a szél és a tűz és

maga a várakozás is, nemcsak az ember alap-vető létélményére mutatnak rá, hanem versét mitikus, sőt, bibliai kontextusba is helyezi. A kiszáradt medren való áthaladás az egyip-tomi fogságból való menekülés és szabadság történetét idézheti fel, az éjszaka képe pedig, illetve a téli sötétségbe forduló délután mint időpont egy olyan általános létállapot leírása, amely a mindenkori ember fényre való vágyó-dását fejezi ki. Ezáltal a szöveg hétköznapi alaphelyzete a transzcendens irányába mutató lehetőséggé válik. S éppen ezáltal a várako-zás motívuma Rakovszky Zsuzsa versének szövegében túlmutat a fizikai világ keretein: a vers szépsége, hogy a misztikus irodalom szöveg hagyományát is felidézí, ahol az éjszaka mindig az Istenmel való találkozás ideje, akár, ha az Énekek énekére, vagy Keresztész Szent János verseire gondolunk. Nem véletlen tehát, hogy Rakovszky Zsuzsa verse egyszerre be-szélhet az érzekek alacsony lángon való égésé-ről, mintha az éjbe forduló délután a szellem elavulását is jelentené, azaz: a versben megjelölt napszak egyben a lélek ideje is, s ezáltal már nemcsak egy konkrét, külső időpontról, már nemcsak a valós, fizikai világ eseményeiről beszélhetünk, hanem leginkább egy belső tör-ténés bontakozik ki az olvasók előtt.

A várakozás, amelyről Simone Weil és Pi-linszky János ír („hogy meg kell tanulnunk vágyakozni az után, ami a miénk”), Rakov-szky versének legvégső élménye is „üzenet”: a versben hangtűlosz pozícióban olvasható „miért?” kérdések végpontja ez az egyszerű felszólítás: „Várakozz...”. Mintha ebben telje-sedne be minden, ebben az emberi szellemet lángra lobbantó belső történetésben, ami tu-lajdonképpen a várakozás lényegét jelenti. A szüntelen figyelem és éberség ideje ez. Hiszen a várakozásban már előjön az, akinek jelenlé-tét szomjazzuk, már mindig is itt van az, aki majd „mint folyóba fog /lépni a mi időnkbe”.

VÁRKONYI BORÉLA

JELEEN SZÁMUNK KÉPEI

Az ember a bőrt „*előbb munkálta meg, minthogy kerámiát, textilt, vagy fémét ké-szített volna* – tartja MOLNÁR IMRE, az idén nyolcvan éves bőrműves iparművész. Való-színű, hogy már margitszigeti gyermekkora világra nyíló lelket „előjegyezte” a természet-tel és a szépséggel. Ipari tanulóiban kezdett közelebbről megismerkedni életre szóló hivatása alapanyagával, az állati bőrrrel. A tanulásra hajló ifjú fölkereste a még előző öreg mestereket: szustereket, ostorkészítőket, szű-csöket, könyvkötőket is. A régi tudás őrzői mellett nagy hatással voltak művészi fejlődé-sére a hetvenes években éledő táncszamoz-galom (amelyben otthonosan érezhette ma-gát) és néhányan annak alapító tagjai közül.

Az ősi gyökerek után érdeklődő fiatal nem-zedék tagjaként a népművészet ősi forrásá-ban, formáiban, tartalmaiban találta meg művészeti megújódása gyökerét. 1967. a csa-ládalapítás óta Csepelel én, ahol idővel saját alkotóműhelyt teremtet magának, melyben ma már felnőttkori fia és lánya is folytatják mesterségét. „Folyamatosan a hagyományok továbbadását, szorgáltatja”, akar képszerű, szimbolikus kompozícióit szerkesztett bőr-ből és fából és csontból és pergaménből, akár a mives könyvkötészet tudományát vitte to-vább minden nemes kötésű könyvével, akár női használatú tárgyakat (táskákat, öveket, ruhákat) készített világszínvonalon.

Sokféle bőrt (marha-, borjú-, kecske-, juh-elefánt-, rája- és struccbőr) alakított kéze munkájával műtárggyá. Melletük fontos sze-repet szánt a pergamennek, szőrnek, sokszor csontnak, fának, papirusznak, olykor egy-egy madártollnak is. Kőnek; de ha bármelyik felület megkívánja, rajzolt is rá, többnyire ősi motívumok mintázatát.

Bármelyik művét nézi a szemlélődő, az ere-deti bőr és a megmunkáltág harmóniája egy-szerre érzékelhető benne. Alázattal alakítja, izléssel, arányérzékkel, a kísérletezés, az alakíthatóság elegáns határáig. „*Számára az anyagnak a materiális valóságón túl át-tételes értelme van*.” írja róla Horváth Hilda. „*Több ez, mint egyszerű rány, megtestesül benne ember és természet egykori ősi egy-seége...*” „A teljesség, az élet és alkotás tel-jességének igénye nyomán szerves egységet alkot műveiben az anyag- és színhasználat, a technika és a mondanivaló.”

Sajátos egyéni kísérletei a különleges több-anyagú képek. Motívumaik ki-kitűremkednek a keretekből „*mesterséges és művészetek ha-tárát*” feszegetve. Táskáik egyikén még a csat nyelve is arról mesél: a templom mellett első-táló férfi az ablakíveket csodálja az oldalfalon; majd bőrbé álmódja egy kézitáskát ugyanazt...

Egyformán érdemelte ki tanítványai és más szakmák, művészi ágak tudói, tudósai tisztelétét. Alkotásai számos országban me-gtalálhatók, akárcsak Magyarország legnag-yobb múzeumi helyszínein. „*Mesterem-berből vált művésszé*”, fogalmaz az át Felely Balázs főlemelő mondatát.

Hitvallásából is idézhető: „A kultúránk folyamatosan változik, de a bőr, mint alap-anyag képe kifejezően valami állandó, örök értéket” (2014). És még egy részlet a képke-retből a látogatók térbe átvővő Vallomásából: „*szent tárgyak, bőr, íkon, karcolt bőr, nye-reg*”. „*Az úton tovább kell járnom, hát me-gyek...*” „Halad” így tovább, míg lehet! Isten éltessen, nyolcvan éves-fiatalon, Molnár Imre!

~ lengyel ~

ÁDÁM ÁGNES

Kazinczy Ferenc szellemében

(Gondolatok Kováts Dániel könyvét olvasva)

„Közelebb Kazinczyhoz” – ad életre szóló programot, hív föl nem kevésbé életre szóló megismerő törekvésekre, jelöl ki könnyűnek aligha minősíthető feladatot, vonja le életének és olvasmányainak becsédes tanulságát Kováts Dániel. „Névjegye” szerint nyugalmazott főiskolai tanár, a sátoraljaújhelyi székhelyű Kazinczy Társaság alapító elnöke, helynévkutató és Zemplén megyét illető helytörténész, legendás tanár-személyiség és megszámlálhatatlanul sok könyv szerkesztője, az anyanyelvi mozgalom fáradhatatlan munkása, az anyanyelvi versenyek több évtizeden át zsűriző tagja. A mondatot be kellett már fejeznem, így nem sorolom tovább a szóban forgó irodalom- és művelődéstörténész munkaterületeit. Mindez mindenekelőtt Kazinczy Ferenc életével és sokrétű munkásságával kapcsolódik össze, hiszen a Petőfi Sándortól megrendítő versbe foglalt széphalmi költő-író tevékenységének területeit hasonló bőséggel lehetne sorolni: költő, útleíró, szerény birtokkal rendelkező, időjárási csapásokkal sújtott birtokos, vármegyei tisztviselő, iskolafelügyelő, négy éven át a sátoraljaújhelyi református gyülekezet világi előjárója, a világirodalom klasszikusainak fordítója, a magyar régiség bűvára, felfedezője és kiadója. S nem utolsósorban huszonöt kötetnyi levelezésével 1780 és 1831 között a magyar irodalom mozgóterve, szelét vető és vihart arató, megnyugvást nem ismerő szervezője, nyelv- és ízlésűjtő, a képzőművészeti gondolkodás népszerűsítője, folyóiratok kiadója, költő/íróársainak buzdítója. Így ő fedezte föl a magyar irodalom számára a nehezen mozduló Berzsenyi Dánielt, segített Csokonai Vitéz Mihálynak és Kölcsey Ferencnek az önmagára lelésében.

Ilyen módon természetesnek vélhető, hogy a so-kaig Sárospatakon oktató, eredetileg angol-magyar szakot végzett Kováts Dániel munkásságának, érdeklődési területének középpontjában ott leljük Kazinczy Ferencet. Csakhogy Kazinczy Ferenc munkássága óta, nem utolsó sorban, az ő hatására nagyot fordult a magyar nyelv és irodalom sorsa. Mainapság Kazinczy művei – sajnálatos módon – már csak azért is kiszorultak a tantervekből és a tankönyvekből, mert egy részük olvasásához lábjegyzetek szükségesek, az alapszókincs persze nem avult el, de a nyelvújítás során több olyan szó született, melynek használata már a születés pillanatában vitatott volt. Az a fajta, felvilágosodott eszméiség és érzelmességre alapított magatartás, mely áthatotta Kazinczynak és kortársainak műveit, az a műveltséganyag, amelynek ők még birtokában voltak, az a fajta gondolkodás, amelynek erejével ellen tudtak állni az egységesítő bécsi törekvések-

nek, történelem, nyelvtörténet, irodalomtörténet lett. Mely lenyűgözi a korszak kutatóit, közelebb kerülhet hozzá néhány, a fáradozást nem megtakarítani akaró művelt érdeklődő. De amely anynyi sok magyarázatot, „fordítást” igényelne, hogy a szakemberek egy része is megriad a talán tudományosnak nem mindig nevezhető, de feltétlenül szükséges honismereti, népszerűsítő feladatoktól.

Kováts Dániel vállalta ezt a feladatot, és tudományos alapossággal látott neki, hogy akár egy Kazinczy-emlékhelyet ápoló faluban, akár egy sátoraljaújhelyi középiskolában, akár tudós konferenciákon beszéljen arról a költőről, íróról, értekezőről, aki sosem engedett a színvonalból, de aki mindig szem előtt tartotta a népnevelés, az iskoláztatás, a kultúrageragapítás kérdéseit. Kováts Dániel népszerű, de jól jegyzetelt kiadásban tette közzé Kazinczy Ferenc *Erdélyi levelek* című útleírását, melyben Kazinczy (amint azt másutt is megtette) kifejti véleményét egyrészt a népleírás szükségességéről (nemcsak a magyarok, hanem a szászok és románok etnográfijának megírását is hasznosnak véli), még inkább másrészt ama véleményének adva hangot, hogy a műveltség embernemesítő hatásra képes, minden népet meg kell ismertetni a maga nyelvével, a maga művelődésének lehetőségeivel, és akkor majd jobban meg fogják egymást érteni. Kováts Dániel kezdeményezője lett két zárandokútnak is. Összefogva munkatársaival végigjárta Erdélynek azokat a helyeit, ahol 1816-ban Kazinczy megfordult, ahol baráti erdélyi családoknál vendégeskedett. Erről az erdélyi útról jó fényképekkel színesített kötetben számolt be, összevetvén a Kazinczy-leírásokat a mai helyzettel. A másik zárandokút a *Fogságom naplója* színhelyeit kereste föl. Mint ismeretes, Kazinczy, aki messze nem volt forradalmi szellemiségű alkotó, ellenben haladó gondolkodású szerkesztő, aki a maga módján küzdött a lelkiismeret, a szó-lás-írás és a gondolkodás szabadságáért, azért, mert lemásolta a maga számára a magyar jakobinusok kátéját, letartóztatták, pörbe fogták, ebben a pörben halálra ítélték. A királyi kegyelem ezt változtatta át bizonytalan ideig tartó börtönfogságra. A szabadulása napjáig Kazinczy 2387 napot töltött cseh, osztrák és magyar börtönökben. Spielbergben, Kufsteinban és Munkácsban. Fogságát – mondhatni – végigdolgozta, írt, olvasott, fordított, amennyire a körülmények engedték, a maga fabrikálta egyszerű eszközökkel, titokban, rejtgetve tevékenységét a börtönőrök előtt. Kováts Dániel és kis csapata ezt az utat is végigjárta, a börtönökből múzeumok lettek, a börtönben dolgozott kéziratokból hasonmásban kiállítási tárgyak. A múlt és a jelen még inkább

szembeszökően mutatkozott, a renovált-restaurált épületek kevésbé emlékeztetnek régi voltukra. Ezt Kazinczy remekműve őrizte meg számunkra. Kováts Dániel képekkel illusztrált tárgyyszerű beszámolója a mai életet szembesíti az 1795–1801 közöttivel, eképpen hozza emberközébe mindazt, ami a más félelmekhez és rettegésekhez szokott XX–XXI. századi ember számára kissé idegennek tűnik. A *Fogságom naplója* minden szereplőt a maga nyelvén beszéltet, és megismertet azzal a Kazinczyval, aki rabként is képes rácsodálkozni a természeti szépre, aki nem hagy föl könyvek gyűjtésével-olvasásával, és aki az otthonról kapott pénzen vett élelmet és jóféle italt megosztja rabtársaival. Kováts Dániel előadásában szembesül a két korszak, e két korszak embereinek eltérő szemlélete. Ugyanakkor emléket állít (ahogy Kölcsey Ferenc mondta emlékbeszédében) egy „borzasztólag szép” pályának.

Általában jellemző Kováts Dániel tudósi beállítottságára, hogy részint ismereti pályatársai munkáit, közvetítvén a tudósi értekezések és az érdeklődő hallgatók között, másrészt a Kazinczy-pálya olyan, aprónak tetsző részleteit vizsgálja alaposabban, amelyek jórészt elkerültek a kutatás figyelmét. Nemcsak interpretálja a mások kutatásait, nemcsak népszerűsít (bár amilyen tapintattal teszi, amilyen érdemes előadó módján beszéli el, ez önmagában megnöveli értékét), hanem kutat és összegez, kiemel és hangsúlyoz. Mindmáig megkerülhetetlen Váczy Jánosnak még a XX. század elején kiadott Kazinczy-életrajza, amelynek csak első kötete jelent meg, a második kötetnek kb. fele elkészült, de kéziratban maradt. A kéziratot tette közzé Kováts Dániel az akkor általa szerkesztett, igen színvonalas Széphalom Évkönyv egymást követő kötetiben. Majd a nagyszabású vállalkozás, a Debreczeni Attila főszerkesztésével megjelenő kritikai kiadás számára a teljes anyagot sajtó alá rendezte, alapos tájékoztató utószóval látta el.

Töredékét soroltam föl Kováts Dániel kötete kisebb-nagyobb tanulmányainak, amelyeket az irodalomtörténet ugyanúgy hasznosíthat, mint a helytörténet. Igen fontosnak tartható, hogy a kisebb közösség számára is legyen olyan tájékoztató pont, ahonnan a nagy(obb) közösségre láthat. Kazinczy-nak számos faluban, községben, városban vannak emlékhelyei, megemlékeztek róla emléktáblával szoborral, jeles napok alkalmából koszorúzással vagy életművének ismertetésével. Ezek sugalmazásával, előadásaival Kováts Dániel sok helyütt volt jelen. A Kazinczy-kultuszt, a Kazinczyra emlékezést erősítette, a művelődés és a nyelv elkötelezett költőjét, íróját, a magyar nyelv elkötelezett műve-

lőjét mutatta be iskolákban, nyári egyetemeken, ünnepélyeken. Könyve ennek a tevékenységének is dokumentuma, beszámoló egy életről, amelynek Kazinczy eszméi, magatartása, személyisége vezérfonalul szolgáltak. Könyve érdekes olvasmány, tanulságos és fontos, a kutatásokban tovább hasznosuló íráskor gyűjteménye.

Kováts Dániel, Közelebb Kazinczyhoz. Esszék, tanulmányok, előadások. Kazinczy Ferenc Társaság, Sátoraljaújhely-Széphalom, 2021, 240 lap.

FRIED ISTVÁN

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

**Web: www.kozpontiszovetseg.at
<https://www.becsinaplo.eu>**

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der UngarInnen in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:
Zentralverband Ungarischer Vereine u.
Organisationen in Österreich.
A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Bodzsoni István (Szabadka), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K. Lengyel Zsolt (Regensburg), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Varga Sándor (Pozsony), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Mátréti Kató Zoltán, Martos Péter, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán
GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Bölcskey-Molnár Dávid (Bécs), Bika Julianna (USA), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Csinta Samu (Kolozsvár), Cs. Varga István (Eger), Fehér Márta (Szabadka), Fried István (Budapest), Katona András (Szeged), Lengyel Ferenc (Bécs), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Palágyi István (Prága), Reményi György (Grenoble), Rumpel Diána (Bécs), Szabó Zsuzsa (Bécs), Szemes Péter (Kaposvár), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT572011100000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 18,- Euro, Magyarországon 5100,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Lindop Márta, Email: martalindop@hotmail.com, Co-op Bank 08 90 66 10436237

Hollandiában: Deuten-Makkai Réka

E-mail: federatio_hollandia@yahoo.com

Tel.: 0031 6 144 250 84

IBAN: NL81 INGB 0002304058

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W.

2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországon: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ring-

strasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Laufenstrasse 41, CH-4053 Basel, e-mail: ria.meszlényi@gmail.com, Tel.: 061 331 11 38, Mobil: 076 468 05 20 – PostFinance,

Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC: POFICHBEXXX

Svédországon: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen,

Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Fehér Márta, 24000 Szabadka, Jókai Mór 119. Bankszámla: RS35285223604000354839

e-mail: fhmarta@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária

E-mail: mariaabenyak@gmail.com

Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda
H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.

Szilveszteri koncert Bécsben

Szilveszter előestéjén, december 30-án a mulatásé lesz a főszerep a Wiener Konzert-hausban, méghozzá csupa bravúros fellépővel. A virtuóz Jávorkai Sándor hegedűművész és Ádám csellóművész duó lendületes zenei tehetségének köszönhetően szülföldjük határain túl is ismerik, sőt, Ázsiában világsztárként ünneplik őket. Mostani, **'From Budapest with Love'** alcímet viselő műsorukban gyökereikhez nyúlnak vissza: magyaros virtussal köszönnek el az őszentendőől, remélve, hogy tradíciót teremtenek ezzel Bécsben.

Mesteri előadásmódjukban hallhatóak lesznek operafantáziák, filmzenék, magyaros dallamok – mind-mind ismert slágerek, de ezúttal másképp. Műsorukba vendégül hívták kedvenc budapesti kollégáikat, a Magyar Állami Operaház egyik legismertebb tenoristáját, a magas hangok királyát, Boncsér Gergelyt; a Budapesti Operettszínház tűzrólpattant szubrettjét és kacagató partnerét: Dancs Annamartit. Sőt, fiatal tehetségeket is bemutatnak, a Classicalia – Global Televised Music Competition első évadjának különdí-

jasait, a filmzenét a klasszikus zenével ötvöző virtuóz zongorista testvérpárt, Sophie és Alexander Wagnert Bonnból. A koncertet a Vienna Virtuos Chamber Orchestra kíséri, az est házigazdája Arabella Fenyves lesz, aki maga is dalra fakad, de számtalan meglepetés is várja majd a komolyzenére mulatni vágyó bécsi közönséget.

A részletes szilveszteri program az alábbi linken elérhető:

<https://konzerthaus.at/konzert/eventid/59910>

NAGY ALEXANDRA

HALLO WIEN!

Megérkezett a Swing á la Django

November 10-én nagy lendülettel, színes zenei kínálattal üdvözölte Bécsset, és lépett a Collegium Hungaricum színpadára a Swing á la Django zenekar (Lombos Pál - zenekarvezető, nagybőgő, Dani János - gitár, hegedű, Dani Norbert - gitár, Seres Vilmos - klarinét, saxofon, Gallyas Lakatos Róbert - zongora, Weisz Nándor - dob), akik nemcsak egy remek koncerttel, hanem azzal a hírrrel is megörvendeztették a közönséget, hogy egészen szorosra fűzték a szálakat Bécs városával. A Heuréka Music Agency – ami eddig is promotálta és menedzselte a zenekart – Bécsbe költözött, ezzel megteremtve az aktívabb működés lehetőségét a nemzetközi zenei piacon. A zenekar irányítása a jövőben Bécsből történik, ez azt is jelenti a fővárosi közönség számára, hogy rendszeresen (Bécsben várhatóan havonta) élvezheti a Swing á la Django zenekar koncertjeit, de egyéb nagyvárosokban (Salzburgban és Linzben már decemberre) szerveződnek fellépések. A Collegium Hungaricumban iga-

zán sokoldalú koncertprogramot hallhatott a közönség, melyet feldolgozások, saját dalok és egy népdal is gazdagított. A zenekar tematikus műsoraik közül elsőként a Mozart előadást tervezi színpadra állítani Ausztriában. A darabban Mozart leghíresebb operáiból, a Varázsfuvolából, a Don Giovanni-ból és a Così fan tutte-ből jazz, tangó, swing és Bossa Nova stílusban, popénekesek közreműködésével szerelmi szála fűzve szólalnak meg áriák. Az együttes az ausztriai lehetőségek feltérképezése után egyéb színházi műsorok-

kal is közönség elé állna. Jelenleg rendkívül izgalmas produkció, a Vagy a szívem dobant – Szép Ernő jazzopera főpróbái zajlanak. Ahogy azt a Collegium Hungaricumban is tette, pörgős ritmusú dalok mellett a zenekar szívesen játszik magyar nótákat, lassúbb tempójú, érzelmes dalokat is. Az a csitári hegyek alatt című dal – úgy érzem, az este elmaradhatatlan szereplőjeként – a remek ritmusú dalok közepette szép és mély állomás volt az elmélyülésre, belső bolyongásra és hazatalálásra is.

SZABÓ ZSUZSA

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes